

U-LEAD
З Європою

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення шістдесят третьої
сесії міської ради сьомого
скликання
від 14 лютого 2020 року
№ 3/63/VII

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ НОСІВСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

на 2020–2027 роки

м. Носівка – 2020

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ОТГ – об'єднана територіальна громада
SWOT-аналіз – аналіз сильних, слабких сторін, а також сприятливих можливостей і загроз
ДФРР – Державний фонд регіонального розвитку
ПЗР – план заходів із реалізації
ВВП – валовий внутрішній продукт
ЄС – Європейський Союз
ГО – громадська організація
ЗМІ – засоби масової інформації
ЦНАП – Центр надання адміністративних послуг
ФОП – фізична особа-підприємець
ФАП – фельдшерсько-акушерський пункт
ЗОШ – загальноосвітня середня школа
ДНЗ – дошкільний навчальний заклад
ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю
МСП – малий і середній бізнес
МПО – місцева пожежна охорона
АПК – агропромисловий комплекс
ДП – державне підприємство
КП – комунальне підприємство
ПП – приватне підприємство
ПрАТ – приватне акціонерне товариство
МТД – міжнародна технічна допомога
ЖКГ – житлово-комунальне господарство
ТПВ – тверді побутові відходи
ПКД- проектно- кошторисна документація
ОВД- оцінка впливу на довкілля
ОСББ- об'єднання співвласників багатоквартирних будинків
ЗЗСО- заклади загальної середньої освіти
ІРЦ- інклюзивно-ресурсний центр

ЗМІСТ

Перелік скорочень	
Зміст	
Вітальне слово міського голови	
I Вступ	6
II Аналіз розвитку громади:	
1. Соціально-економічний аналіз	12
2. Результати соціологічного дослідження	35
3. SWOT -аналіз – висновки	40
4. SWOT -матриця Носівської громади	42
5. Порівняльні переваги, виклики та ризики	45
6. Сценарії розвитку Носівської громади	48
III Стратегічне бачення, цілі розвитку та завдання	
1. Стратегічне бачення розвитку громади	54
2. Цілі розвитку - стратегічні та операційні. Завдання	55
3. Індикатори продуктів та результатів реалізації Стратегії	67
4. Узгодження між стратегією розвитку та іншими стратегічними документами	72
IV Система впровадження та моніторингу, оцінка реалізації Стратегії та актуалізації її змісту	81
Додаток 1. План заходів із реалізації Стратегії розвитку Носівської об'єднаної територіальної громади на 2020-2023 рр.	

ШАНОВНІ ЗЕМЛЯКИ!

Наша Носівська об'єднана територіальна громада створена 30 вересня 2016 року, а вже у грудні того ж року були проведені перші вибори. Бажання створити громаду виявили мешканці 4 сільських рад та міста Носівка (це всього 18 населених пунктів). Після об'єднання та створення громади населення склало 20,3 тис. чол., площа – майже 512 км².

Створення Носівської ОТГ – результат зусиль мешканців та їхнього прагнення до створення нової територіальної спільноти, яка реалізовує їхнє прагнення до розвитку. Щоб досягнути бажаного, ми разом визначаємо головні напрямки розвитку інфраструктури громади, надання різноманітних послуг, роботи з поліпшення місцевого бізнес-клімату, привернення уваги потенційних інвесторів, поширення впізнаваності нашої громади. Для того, щоб діяти послідовно та досягти поставленої мети, створити комфортні умови життя всім мешканцям громади, розробляється Стратегія. Вона дозволяє не лише реагувати на виклики сьогодення, а й бачити на кілька років наперед, розраховувати свої сили, місцеві ресурси, концентрувати їх на визначених напрямках та поступово, крок за кроком, наближатися до поставлених цілей.

Стратегія розвитку Носівської об'єднаної територіальної громади розрахована на 2020–2027 роки, розроблена за ініціативи міської ради. Вона спирається на результати аналітичного дослідження соціально-економічного розвитку громади та результати роботи робочої групи, яка працювала над її розробкою. Крім того, вона враховує пропозиції представників зацікавлених сторін.

Стратегія – це необхідний аргумент для залучення зовнішніх ресурсів для розвитку. Наявність такого плану – одна з ключових умов для розвитку середнього та великого бізнесу, а також залучення міжнародних донорів.

Головна мета Стратегії – запровадження нового способу планування розвитку громади за умов, що змінилися, нові якості життя мешканців громади, що досягається через комплексні зміни в системі управління, підвищення конкурентоздатності економіки громади, раціонального використання ресурсів, узгодження різноманіття інтересів, створення нових робочих місць за рахунок визначення та використання конкурентних переваг Носівської громади.

Стратегія визначає цілі та пріоритети розвитку Носівської об'єднаної територіальної громади на період з 2020 до 2027 року, завдання, проекти, спрямовані на структурні зміни в економіці та соціальній сфері, поступове вирішення наявних проблем. Її поява стала можливою завдяки налагодженню партнерства між представниками бізнесу, міською радою, організаціями громадянського суспільства, активних громадян. Розробники прагнули, аби документ став надбанням усіх зацікавлених сторін та отримав суспільну підтримку.

Формуючи та створюючи головний стратегічний документ розвитку нашої територіальної спільноти, ми намагались залучити якомога ширше коло жителів громади до співпраці, обговорення, дискусії, до живого діалогу для написання максимально реального та якісного соціально-економічного плану розвитку нашої об'єднаної громади.

Щиро вдячний усім, хто активно долучився до створення та написання Стратегії розвитку Носівської громади – нашого спільного дому.

Плануючи та працюючи разом, ми реалізуємо все задумане, власними руками створимо громаду, про яку мріємо.

Успіхів нам та віри у свої сили!

***З повагою Володимир ІГНАТЧЕНКО,
Носівський міський голова***

І.ВСТУП

Стратегія розвитку Носівської об'єднаної територіальної громади (далі Стратегія) – це довгостроковий (на вісім років) плановий документ, розроблений на основі дослідження потреб, можливостей та необхідних ресурсів, який є переліком організаційно-економічних заходів, спрямованих на збалансоване та поступальне становлення, подальший динамічний розвиток Носівської територіальної громади, поліпшення добробуту, підвищення культурного, духовного рівня та стандартів якості життя мешканців громади, зміцнення місцевої демократії, соціальної активності, патріотизму, забезпечення позитивної динаміки розвитку малого та середнього бізнесу, соціальної сфери, інфраструктури, ефективного використання наявного природно-ресурсного потенціалу.

Стратегія розвитку враховує аналіз передумов, які були на момент його складання в Носівській об'єднаній територіальній громаді, що дозволило виділити основні чинники, які стримують (обмежують) її розвиток.

Стратегія дозволяє громаді оцінити економічний та трудовий потенціал, ресурсне забезпечення, конкурентні переваги, імовірні небезпеки та загрози, можливості розвитку підприємництва, удосконалення ланцюгів доданої вартості та синергетичної взаємодії, створення робочих місць, переглянути наявні та перспективні точки розвитку, забезпечити збалансований розвиток окремих територій, які увійшли в громаду.

Стратегія – це не односторонні зобов'язання керівництва громади перед населенням, а організація конструктивного діалогу органів місцевого самоврядування, державної влади, населення і підприємств, розташованих на території Носівської громади, з метою її розвитку. В умовах децентралізації стратегічне планування стає невід'ємним елементом муніципального менеджменту, воно дозволяє відійти від управління методом «гасіння пожеж», «засипання ям», «латання дірок» та «випрошування державної допомоги». Натомість – впливати на розвиток громади через систему цілей і дій, що є змістом стратегій. Іти вперед і вчитися під час руху.

Стратегія – це не всеосяжний документ, що описує всі соціально-економічні сфери. Навпаки, він сконцентрований на **ключові, найбільш важливі напрямки**, які виявлені в результаті попереднього аналізу.

Стратегія є основою для розробки:

- ✓ середньо- та короткострокових Планів (програм) соціально-економічного розвитку територій, в яких відповідно до соціально-економічних та суспільно-політичних процесів, що відбуваються в державі та Чернігівській області, з урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх факторів і очікуваних тенденцій визначаються цілі і пріоритети соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади та заходи, які необхідно здійснити для їх досягнення;
- ✓ просторових планів територіального розвитку (генеральних планів

населених пунктів, їх зонінгу, інших документів просторового планування), метою яких є зонування та просторове регулювання використання територій громади в цілому;

- ✓ цільових програм розвитку окремих сфер діяльності (освіта, медицина, культура, спорт тощо);
- ✓ інших короткострокових (тактичних) планових документів.

Реалізація стратегії має на меті сприяти позитивним змінам умов (укладу) життя Носівської територіальної громади, які можна оцінити об'єктивно (через систему соціально-економічних показників), а також суб'єктивно (через безпосереднє відчуття членами спільноти рівня особистого комфорту в широкому розумінні слова).

Стратегію розвитку розроблено з метою створення умов для економічного зростання та удосконалення механізмів управління розвитком громади на засадах ефективності, відкритості та прозорості, посилення інвестиційної та інноваційної активності, забезпечення належного функціонування транспортної та комунальної інфраструктури, дотримання високих екологічних стандартів та внаслідок цього підвищення конкурентоспроможності громади, доступності широкого спектра соціальних послуг та зростання добробуту населення, закріплення позитивних тенденцій та вирішення проблемних питань економічного і соціального розвитку громади.

Стратегія розвитку Носівської об'єднаної територіальної громади розроблена у відповідності до Законів України «Про засади державної регіональної політики», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про стимулювання розвитку регіонів», Указу Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики», Постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегій і плану заходів» від 11.11.2015 № 931 із змінами та доповненнями, «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» від 11.11.2015 № 932 зі змінами та доповненнями, Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року (затверджена рішенням двадцять п'ятої позачергової сесії обласної ради шостого скликання 28 травня 2015 року), Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року (схвалена розпорядженням голови облдержадміністрації від 14 травня 2015 р. № 216 та затверджена рішенням двадцять першої сесії обласної ради сьомого скликання 18 грудня 2019 р. № 4-21/VII), а також інших нормативних актів з питань економічної та регіональної політики.

Під час розробки Стратегії враховані:

✓ «Методичні рекомендації щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади», затверджені Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30 березня 2016 року № 75;

✓ «Методика розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації», затверджена Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 березня 2016 року № 79.

З метою забезпечення наукового підходу до розробки Стратегії Носівської об'єднаної територіальної громади були враховані рекомендації експертів GIZ, викладені в Методології стратегічного планування розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні, а також рекомендації «Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади»¹, розроблені Національною академією державного управління при Президентові України та Громадською організацією «Інститут громадянського суспільства» за сприяння Програми Ради Європи «Децентралізація і територіальна консолідація в Україні», а також методика партисипативного стратегічного планування, запропонована Фундацією розвитку місцевої демократії (FRDL, Польща).

Відповідно до зазначених документів, термін реалізації Стратегії Носівської громади має бути сім років. Водночас Стратегія що розроблена розрахована на довший термін – вісім років. Це пов'язано із необхідністю синхронізації її дії з майбутніми обласною та державною стратегіями розвитку на 2021–2027 рр.

Здійснюватиметься стратегія розвитку громади шляхом розробки та виконання плану заходів із реалізації (ПЗР) на чотири (перший) та чотири (другий) роки. Перший ПЗР узгоджуватиметься з другим планом заходів із реалізації діючої стратегії області на 2018–2020 рр. та першим ПЗР нової стратегії на 2021–2023 рр. Другий ПЗР стратегії громади узгоджуватиметься з другим ПЗР Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 р.

Згідно з чинним законодавством під час підготовки нової регіональної стратегії органи державної влади мають враховувати пропозиції органів місцевого самоврядування. Отже, зміст Стратегії громади – це основа для розробки наших пропозицій для державної та обласної стратегії розвитку. Їхнє ухвалення та ймовірні наступні зміни визначатимуть необхідність внесення змін до Стратегії Носівської громади у частині завдань та проєктних ідей (але не стратегічних та оперативних цілей). Положення нової державної та обласної стратегій безпосередньо впливатимуть на зміст та реалізацію обох ПЗР Стратегії Носівської громади.

Для створення Стратегії Носівської громади використаний інтегрований підхід, який передбачає поєднання секторальної (галузевої), територіальної (просторової) та управлінської складових. Враховувалися також екологічна складова (з огляду на її нинішній стан та існуючі загрози), гендерний підхід (зокрема щодо бюджетування), інтереси людей з особливими потребами (неповносправних). Завдання Стратегії відповідають 15 з 17 Цілей сталого розвитку ООН на 2016–2030 рр. (не враховані цілі 14 через відсутність морських ресурсів та 17 через невідповідність суб'єктів діяльності).

Стратегія Носівської громади визначає стратегічне бачення її розвитку, стратегічні та оперативні цілі, індикатори (показники) їх досягнення, завдання для її сталого економічного і соціального розвитку. Вона ґрунтується на результатах SWOT-аналізу, проведеного робочою групою та враховує залежності, виявлені під час складання SWOT-матриці.

Структура Стратегії Носівської об'єднаної територіальної громади поєднує вимоги до державної та обласної стратегій з вимогами до середньострокових планів (програм) соціально-економічного розвитку. Відповідно вона складається зі вступу, аналітики, стратегічного бачення цілей розвитку, основних завдань, моніторингу (включно з індикаторами) та механізму внесення змін. Розглядаються фінансові джерела реалізації завдань Стратегії. Крім того, зроблено аналіз ступеня узгодженості Стратегії з відповідним обласним документом, а також іншими довгостроковими, середньостроковими та короткостроковими прогнозними та програмними документами.

Розробка Стратегії здійснювалася з дотриманням таких принципів:

- об'єктивності: використовувалися (за можливістю) дані органів державної статистики, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади та реальні індикатори (показники), які можливо оцінити;
- обґрунтованості та доцільності: документ розроблявся на основі чітко визначених цілей розвитку та економічно обґрунтованих завдань і проєктів, що сприяють їх досягненню із використанням світового досвіду у сфері програмування економічного і соціального розвитку;
- відкритості та прозорості: громадськості та підприємцям було забезпечено безперешкодний доступ до засідань робочої групи, вони залучалися до розробки цілей та завдань Стратегії, інформувалися про досягнуті результати для планування власної діяльності;
- недискримінації та рівного доступу: під час розробки Стратегії дотримувалися права та враховувалися інтереси різних суб'єктів об'єднаної територіальної громади, у тому числі – господарювання всіх форм власності;
- ефективності: визначення та забезпечення функціонування механізму досягнення цілей, виконання завдань, реалізації проєктних ідей у встановлені терміни;

- історичної спадкоємності: враховувалися та використовувалися позитивні надбання попереднього розвитку громад;
- етнокультурного розвитку: відродження етнічної самосвідомості та збереження духовної і матеріальної культури етнокультурних груп, що проживають на теренах громади (зокрема ромів), сприяння їх розвитку;
- сталого розвитку: забезпечення розвитку громади для задоволення потреб нинішнього покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь.

Над Стратегією працювала робоча група, яка була утворена рішенням виконавчого комітету Носівської міської ради від 28 лютого 2018 року № 56. До складу робочої групи увійшли працівники органів місцевої влади, депутати та члени виконкому, представники установ освіти, культури та комунального підприємства.

Учасники робочої групи з підготовки Стратегії

№ п/п	ПІБ
1	Яловський Олександр Васильович, перший заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів, голова робочої групи
2	Недолуга Людмила Миколаївна, секретар міської ради, співголова робочої групи
3	Малинко Наталія Володимирівна, начальник відділу економічного розвитку, інвестицій та регуляторної діяльності виконавчого апарату міської ради, заступник голови робочої групи
4	Литвин Ірина Феодосіївна, головний спеціаліст відділу економічного розвитку, інвестицій та регуляторної діяльності виконавчого апарату міської ради, секретар робочої групи
5	Сичов Олександр Васильович, заступник міського голови з питань житлово-комунального господарства
6	Міщенко Людмила Володимирівна, заступник міського голови з питань гуманітарної сфери
7	Власенко Ірина Іванівна, керуючий справами виконавчого комітету міської ради
8	Пазуха Валентина Іванівна, начальник фінансового управління Носівської міської ради
9	Самокиш Валентина Степанівна, начальник відділу бухгалтерського обліку та звітності – головний бухгалтер виконавчого апарату міської ради
10	Кривенко Валентин Борисович, начальник відділу житлово-комунального господарства та благоустрою виконавчого апарату міської ради
11	Скрипчинський Іван Іванович, начальник відділу інформаційно-технічного забезпечення виконавчого апарату міської ради
12	Кононенко Олександр Петрович, начальник відділу містобудування та

	архітектури виконавчого апарату міської ради
13	Горбашенко Тетяна Леонідівна, в.о. начальника відділу освіти, сім'ї, молоді та спорту Носівської міської ради
14	Антонович Людмила Іванівна, начальник відділу культури і туризму Носівської міської ради
15	Ігнатченко Олексій Миколайович, начальник відділу земельних відносин та екології виконавчого апарату міської ради
16	Ігнатченко Микола Миколайович, начальник КП «Носівка-Комунальник» Носівської міської ради
17	Оксимець Мирослава Валентинівна, начальник відділу соціального захисту населення
18	Бруй Тетяна Миколаївна, староста сіл Козари, Андріївка, Іржавець
19	Вовкогон Микола Миколайович, староста сіл Тертишники, Яблунівка, Ясна Зірка
20	Гаврилко Олександр Володимирович, староста сіл Володькова Дівиця, Сулак, Криниця, Ставок, Дослідне, Коробчине, Кобилещина
21	Жук Валентина Борисівна, депутат міської ради
22	Кириленко Олександр Васильович, депутат міської ради
23	Кратко Альона Миколаївна, депутат міської ради
24	Ільяш Анатолій Григорович, депутат міської ради
25	Ландар Катерина Василівна, депутат міської ради

Стратегія розвитку готувалася робочою групою в партисипативний спосіб – із залученням депутатів міської ради, ширшої громадськості. Їхні пропозиції, виконані Носівської міської ради, державних органів влади, суб'єктів господарювання та активних жителів громади стали частиною документа.

З огляду на нестабільність суспільних відносин в Україні за необхідності, у разі виникнення об'єктивних обставин, допускається відхилення від показників стратегії на $\pm 15\%$ без її коригування. Істотніші зміни та доповнення до Стратегії затверджуються рішеннями сесій міської ради.

План заходів з реалізації Стратегії передбачає перелік проєктних ідей, відповідальних виконавців, строки виконання, обсяги і джерела фінансування, індикатори результативності виконання конкретних заходів. Він є основою для розроблення конкретних інвестиційних програм та проєктів.

II. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

1. Соціально-економічний аналіз

Коротка характеристика громади

Днем створення Носівської об'єднаної територіальної громади є 30 вересня 2016 р., коли сесією Носівської міської ради на підставі статті 8 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» було прийнято рішення про створення об'єднаної громади. 18 грудня 2016 р. проведено перші вибори. Від 18 населених пунктів, які об'єдналися в громаду, було обрано 26 депутатів та міського голову.

Громада розташована у Південно-Західній частині Чернігівської області, межує з Ніжинським, Козелецьким та Бобровицьким районами, Мринською, Талалаївською, Бобровицькою об'єднаними територіальними громадами, окремими селами Носівського району (Рівчак-Степанівка, Степові Хутори, Адамівка).

Адміністративним центром територіальної громади є місто Носівка. Воно розташоване на відстані 124 км від Києва, 101 – від Чернігова, 32 – від Ніжина. Залізнична станція Носівка знаходиться на відстані 1,5 години руху до станції Київ-Пасажирський. Основа економіки – великотоварне сільське господарство.

Територія громади на час розробки Стратегії – 512 км² (51,2 тис.га), населення – 20070 чол., у т.ч. адміністративного центру – 13313чол. Формування громади не завершено та може бути переглянуто за результатами внесення змін до Перспективного плану.

Таблиця 1. Порівняння громади, району, області (2019 р.)

Адміністративна одиниця	Площа, км ²	Площа громади як % площі району, %	Кількість населення, осіб	Кількість населення громади як % кількості населення району, %	Густота населення, ос./км ²
Носівська ОТГ	512	45,0	20070	72,0	39,2
Носівський район	1152	3,6	28147	2,8	24,4
Чернігівська область	31 865	100,0	1011536	100,0	31,7

Історична довідка

Вперше поселення Носів на Руді, що згодом стало Носівкою, згадується в «Іпатіївському літописі» у 1147 р. У 1648 р. Носівка стала центром сотні Ніжинського полку, а з 1667 р. – Київського полку. Після ліквідації Російською імперією Української козацької держави з 1782 р. входила до складу Ніжинського повіту Чернігівського намісництва, з 1802 р. до губернії як центр волості.

Центр м. Носівка

Двічі була спалена татарами – у 1662 і 1679 рр. У XVIII ст. Носівкою володіли князі Кушелеви-Безбородьки. У 1735 р. Носівка отримала статус містечка, де діяло 5 козацьких шкіл, богодільня.

У 1861 р. через Носівку проходив останній шлях Тараса Шевченка з Петербурга до Канева. На пам'ять про це та на відзначення сотих роковин цієї сумної події перед спорудою залізничної станції встановлено погруддя поета.

З 1923 р. Носівка центр району, статус міста отримала в 1960 р., з 2016 р. – адміністративний центр громади.

На території громади розташовано кілька сіл із власною історією та культурною спадщиною. **Село Володькова Дівиця** починається з легенди про заснування, що в часи Київської Русі через село проходив шлях на Чернігів. Тут розміщувався охоронний пункт, а навколо села – великі дубові діброви, де водилося багато диких вепрів. За легендою, полювати на них любив київський князь Володимир Красне Сонечко. Приїжджаючи на полювання, князь розміщувався у мисливських будинках, які обслуговувала челядь, що постійно тут проживала. Так начеб-то утворилося село, яке спочатку називалося Володькове сільце. Воно розташовувалося на річці Дівиця, звідси поступово закріпилася назва Володькова Дівиця. Село настільки древнє, що ніхто не знає точне походження назви, а тому існує ще багато легенд, які залюбки переповідають місцеві жителі.

Так само давнє село **Козари**, виникло наприкінці IX – на початку X ст. Ймовірно заснували його хозари – звідси й назва. Перша літописна згадка – 1550 р. За часів Російської імперії належало родині Мусіних-Пушкіних. Через село проходить дорога, якою йшло сполучення Київ – Москва – Петербург. Тому труну з тілом Тараса Шевченка з Петербурга в Канів

провозили через село. Під час Другої світової війни Козари пережили трагедію: 11 березня 1943 р. за наказом німецького коменданта Фрідріха Дросте село Козари було повністю спалено. Живими згоріли понад 4 500 козарівців – людей похилого віку, жінок і дітей. У жовтні 2017 року на місці найбільшої трагедії в історії села, встановили пам'ятний хрест. У далекому

1943-му році тут стояла церква, назва якої нині не збереглася. До приміщення храму фашисти зігнали понад 250 селян і спалили. З людьми згорів і тутешній священник Корейша, який встиг провести останню службу. Момент спалення церкви зображений на картині «**Остання проповідь отця Корейши**», яка нині зберігається в

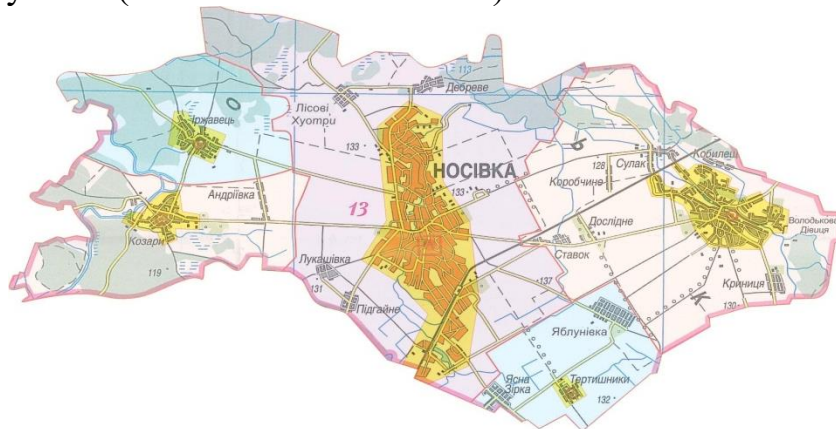
Козарівському народному історико-краєзнавчому музеї.

Село Іржавець його назва пішла від річки Іржавка. Так само володіння графів Мусіних-Пушкіних. Більшість населення становили селяни-кріпаки, козаків та міщан була невелика кількість. На території села знаходиться міні – дендропарк, в якому ростуть різні види декоративних дерев та кущів

Кілька сіл утворилося в 20-30 рр. ХХ ст. внаслідок об'єднання кількох хуторів, то був прояв радянської політики, спрямованої на ліквідацію одноосібного селянського господарства та створення колгоспів, а саме: **Тертишники, Яблунівка, Ясна Зірка**.

Демографічна ситуація та ринок праці

До складу Носівської об'єднаної територіальної громади входить 18 населених пунктів (місто Носівка та 17 сіл).

Таблиця 2. Віддаленість населених пунктів та демографічний стан

Назви населених пунктів, що входять до складу Носівської об'єднаної територіальної громади	Відстань до адміністративного центру ОТГ, км	Чисельність населення станом на				
		01 січня 2017 р.	01 січня 2018 р.	01 січня 2019 р.	Зміна 2017-2019	
					чол	%
1 м. Носівка	-	13 401	13 313	13133	-268	-0,2

2	с. Дебреве	14	77	71	67	-10	-13
3	с. Лісові Хутори	9,6	109	102	99	-10	-9,2
4	с. Лукашівка	9,6	56	52	49	-7	-12,5
5	с. Підгайне	8	80	76	74	-6	-7,5
6	с. Іржавець	14	426	432	427	1	0,2
7	с. Козари	12	474	472	472	-2	-0,4
8	с. Андріївка	9	43	43	47	4	9,3
9	с. Тертишники	19	96	86	87	-9	-9,4
10	с. Яблунівка	19	348	347	341	-7	-2,0
11	с. Ясна Зірка	15	234	243	240	6	2,6
12	с. Володькова Дівича	19	3 560	3 572	3536	-24	-0,7
13	с. Ставок	9,6	242	244	247	5	2,1
14	с. Дослідне	12	477	476	484	7	1,5
15	с. Коробчине	14	107	106	100	-7	-6,5
16	с. Кобилецина	25	74	77	79	5	6,8
17	с. Криниця	24	147	138	139	-8	-5,4
18	с. Сулак	22	450	452	449	-1	-0,2
	ВСЬОГО		20 401	20 302	20070	-331	-1,6
Демографічний віковий склад							
0-19 років		3 663	3 645	3920	257		7,0
20-35 років		3 776	3 757	3622	-154		-4,1
6-55 років		6 679	6 648	6327	-352		-5,3
старше 55 років		6 283	6 252	6201	-82		-1,3
Територіальний розподіл							
Усього, осіб		20 401	20 302	20070	-331		-1,6
м. Носівка		13 723	13 614	13422	-301		-2,2
Володьководівський старостат		5 057	5 065	5034	-23		-0,5
Іржавецький/Козарівсь ий старостат		943	947	946	3		0,3
Тертишницький старостат		678	676	668	-10		-1,5
Дітей дошкільного віку		1 360	1 264	1406	46		3,4
м. Носівка		992	876	1015	23		2,3
Володьководівський старостат		293	319	316	23		7,8
Іржавецький/Козарівсь кий старостат		37	37	40	3		8,1
Тертишницький старостат		38	32	35	-3		-7,9

Дітей шкільного віку	2 303	2 352	2405	102	4,4
м.Носівка	1 693	1 759	1798	105	6,2
Володьководівський старостат	467	443	438	-29	-6,2
Іржавецький/Козарівський старостат	86	86	100	14	21,1
Тертишницький старостат	57	64	69	12	12,3
Громадян пенсійного віку	6 283	6274	6263	-20	-0,3
м.Носівка	4 322	4342	4302	-20	-0,5
Володьководівський старостат	1 370	1 395	1471	101	7,4
Іржавецький/Козарівський старостат	371	292	277	-94	-25,3
Тертишницький старостат	220	245	213	-7	-3,2
Працездатного населення	10 455	10412	9996	-459	-4,4
м.Носівка	6708	6637	6307	-401	-6,0
Володьководівський старостат	2937	2908	2809	-128	-4,4
Іржавецький/Козарівський старостат	447	532	529	82	18,3
Тертишницький старостат	363	335	351	-12	-3,3
Офіційно працюючих	9236	9127	8599	-637	-6,9
м.Носівка	5910	5790	5425	-485	-8,2
Володьководівський старостат	2651	2559	2416	-235	-8,9
Іржавецький/Козарівський старостат	324	468	455	131	40,4
Тертишницький старостат	351	310	303	-48	-13,8

Сучасна демографічна ситуація в Носівській об'єднаній територіальній громаді склалася під впливом історичного розвитку території, природного та міграційного руху населення. Чисельність наявного населення Носівської територіальної громади станом на 1 січня 2019 року становила 20,1 тис. осіб, з яких 13,1 тис. є мешканцями міста, а 7,0 тис. осіб проживають у сільській місцевості. При цьому скорочення населення в кількісному виразі відбувається переважно за рахунок жителів міста.

Частка пенсіонерів у віковій структурі населення складає 31,2%, частка осіб працездатного віку складає 49,8%. Діти і підлітки у віковій структурі населення громади складають 19,0%.

Статевий та віковий склад населення відображає загальні демографічні тенденції як області, так і країни в цілому. Кількість жіночого населення становить 10 945 осіб (54,5%) та чоловічого 9 125 осіб (45,5%).

Для Носівської територіальної громади характерним є постійне зменшення чисельності населення, виражена тенденція до його «старіння».

Таблиця 3. Динаміка народжуваності та смертності

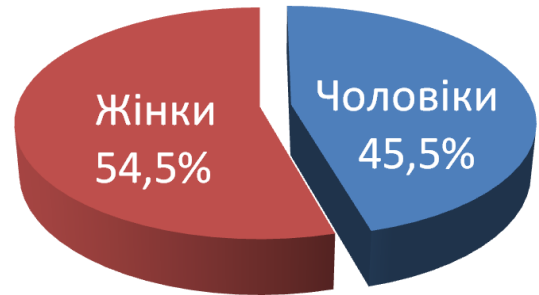
Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість народжених	207	200	249	198	121	147
Кількість померлих	413	381	400	405	393	440
<i>природний приріст (+), скорочення (-)</i>	-206	-181	-151	-207	-272	-293

Однією з причин зменшення кількості населення ОТГ є від'ємний природний приріст населення, зумовлений значним зниженням народжуваності на фоні незначного зростання смертності. Різке падіння народжуваності, яке має чітку тенденцію останні роки, обумовлене нестабільною ситуацією в країні (політичною, фінансовою), відсутністю впевненості в стабільному майбутньому. Тому на фоні відносно стабільної смертності бачимо негативне явище – динамічне скорочення населення громади.

У громаді, як і в цілому в області, гостро стоїть проблема раціонального використання робочої сили, її правильний галузевий розподіл, ліквідація безробіття. Дуже актуальною є необхідність постійного підвищення якості робочої сили. Зростає кількість працюючих з вищою освітою, причому найвищий освітній рівень мають штатні працівники державного управління та фінансової діяльності. У той же час найнижчий освітній рівень мають штатні працівники сільського, лісового господарства та мисливства.

Різниця між кількістю працездатного населення та кількістю офіційно працюючих громадян істотно відрізняється від кількості офіційно зареєстрованих безробітних за даними Носівської районної філії Чернігівського обласного центру зайнятості.

Гендерний розподіл

Динаміка офіційного безробіття

Таблиця 4. Динаміка офіційного безробіття

Показник	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019
Кількість безробітних, чол.	252	263	274
Кількість осіб, які отримували допомогу по безробіттю, чол.	225	249	261
<i>Середній розмір допомоги, грн.</i>	2502	2975	3565
Працевлаштовано, чол.	538	474	525
<i>Безробітних</i>	276	203	218
<i>Шукаючих</i>	262	271	307

Причина в тому, що частина населення самозайнята у власних домогосподарствах, мають місце трудова міграція та працевлаштування без належного оформлення.

Транспортна інфраструктура, дороги

Автомобільний транспорт займає одну з провідних ролей у внутрішніх та зовнішніх зв'язках громади. На території громади розроблені транспортні маршрути обласного і районного значення. Територією громади пролягає залізниця, функціонує залізничний вокзал. Транспортне сполучення між адміністративним центром громади (м. Носівка) та обласним центром (м. Чернігів) забезпечується автомагістраллю (довжиною 116 км) та залізницею (106 км). У громаді налагоджені внутрішні пасажирські перевезення між населеними пунктами громади та іншими селами, що входять до складу Носівського району, Макіївської ОТГ, Мринської ОТГ. Проте частина населених пунктів не забезпечено рейсовим транспортним сполученням. Дану функцію виконує приватне таксі.

Останнім часом гостро стоїть питання здійснення якісного та безперебійного міського пасажироперевезення. З цією метою створено Комунальне підприємство «Автотранспортне підприємство» Носівської міської ради. На даний час комунальне підприємство не діє. Для того, щоб підприємство запрацювало, необхідно закупити матеріально-технічну базу, транспортні засоби. Це є одним із найважливіших завдань для розвитку громади.

Усі населені пункти забезпечені під'їздами з твердим покриттям. По території громади проходять автомобільні дороги територіального значення:

T-2526 Ніжин-Носівка- Бобровиця;

T-2523 Козелець-Носівка.

Таблиця 5. Протяжність доріг ОТГ

	км
Загальна протяжність доріг ОТГ	263,6
з твердим покриттям	126,3
асфальтобетонним покриттям	106,2
чорне шосе	12,0

з білим щебенивим гравійним покриттям	6,1
бруківкою	2,0
з ґрунтовим покриттям	137,3

Через багаторічне недофінансування на проведення капітальних і поточних ремонтних робіт експлуатаційний стан більшості доріг місцевого значення є незадовільним. Практично сімдесят відсотків з них уражено ямковістю, а окремі ділянки доріг є аварійно небезпечними та потребують термінового капітального й поточного середнього ремонтів. Такий стан автомобільних доріг гальмує соціально-економічний розвиток регіону, негативно впливає на розвиток галузей, створює соціальну напругу та небезпеку при здійсненні перевезень.

Комунальні послуги, житлово-комунальна і енергетична інфраструктура, зв'язок

Послуги енергопостачання споживачам Носівської ОТГ надає ПАТ «ЧЕРНІГІВОБЛЕНЕРГО» та ТОВ «ЕНЕРА ЧЕРНІГІВ» (передачу та постачання електроенергії електромережами).

Послуги газопостачання надає ТОВ «ЧЕРНІГІВГАЗ ЗБУТ» (постачання природного газу) та ПАТ «ЧЕРНІГІВГАЗ» (розподіл природного газу споживачам). На території громади газифіковано усі 18 населених пунктів (м. Носівка та 17 сіл).

Послуги водопостачання та водовідведення в Носівській територіальній громаді надає КП «Носівка-Комунальник». Загальна протяжність водопровідних мереж становить 136 км. Довжина каналізаційних мереж становить 5,4 км. Підприємство обслуговує 5100 абонентів.

Крім цього, КП «Носівка-Комунальник» надає послуги по вивезенню твердих та рідких побутових відходів.

Теплопостачання в Носівській територіальній громаді здійснює Комунальне підприємство «Носівські теплові мережі» Носівської міської ради.

Послуги Інтернету надають ПАТ «Укртелеком» (сполучення ADSL) та «Інтертелеком» (сполучення CDMA).

Якість зв'язку для більшості мешканців громади добра, є покриття основних операторів мобільного зв'язку («Київстар», «МТС», «Лайфсел»). Якість передачі даних по мобільному зв'язку – до 4G.

В цілому, 90% території громади охоплено Інтернетом, але швидкість різна – від 0,5 до 15 Мбіт/с (у залежності від віддаленості точки прийому від Телекому чи АТС, адже передача даних виконується з застосування технології ADSL, за телефонними лініями). Проблемним є забезпечення швидкісним Інтернетом жителів старостинських округів, а саме: села Козарського та Тертишницького старостатів. Без цього нагального питання неможливо запровадити електронне врядування, зокрема електронний документообіг, бо це впливає на якість адміністративних послуг.

Природні ресурси, клімат, екологія

Територіальна громада багата на місцеві корисні копалини (пісковики, глину, поклади торфу), ліси, водні ресурси (протікають річки Остер, Носівочка, Новий Потік). У живленні річок найбільша роль належить дощовим водам, меншу частку становлять снігові та підземні води.

Ґрунти – дерново-підзолисті та сірі лісові.

Землекористування громади на 01.01.2019 року, гектарів

Найменування	Громада Разом, га	Державні	Кому- нальні	При- ватні
Територія всього	51195,9	21583,2	14623,8	14988,9
в т.ч. сільськогосподарські угіддя	33 668,9	х	Х	х
в т.ч. рілля	28 519,6	х	Х	х
Ліси та інші лісовкриті площі	8 652,4	х	Х	х
Забудовані землі	1 169,2	х	Х	х
Ставки та водойми	115,7	х	Х	х
- на території міста	59,9	х	Х	х
- за територією міста	55,8	х	Х	х

Ліси складають 17% земель громади, що менше середнього показника по області (21%), але значно більше, ніж по Україні в цілому (4%). Рілля – 55%, що співпадає з середнім показником по Україні.

Клімат. Носівська територіальна громада розміщена в помірному кліматичному поясі, у середніх широтах. Клімат тут помірно-континентальний, величина сумарної сонячної радіації 96-98 Ккал на см², річна сума опадів складає 550-600 мм. В місцевості переважають західні вітри. Зима не дуже морозна (-7... -8 градусів), а літо тепле (+18... +19 градусів). На клімат найбільше впливає географічна широта, абсолютна висота над рівнем моря, а також атмосферна циркуляція.

Великі території громади зайняті лісами, де переважають соснові, але є також і мішані ліси. Зустрічаються в них часто дуб, береза, ясен, вільха, хвойні (сосна, ялина). Є також липа, осика, горобина. У підліску представлені малина, ліщина, калина, шипшина.

Стан природного середовища

На території громади немає великих забруднювачів довкілля. Відповідно не зафіксовано небезпечних відходів I – III класів. Обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря виглядає так:

Таблиця 6. Обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Регіони	2016	2017	2018
Стаціонарні джерела			
Громада	715,3	848,5	937,6
Район	715,3	848,5	937,6

Стаціонарні – тобто працюючі підприємства. У громаді є кілька стаціонарних підприємств, які мають відносно незначний вплив на природне середовище. Та поживлення виробництва призводить до його збільшення.

Найбільший негативний вплив на навколишнє середовище справляють агрохолдинги – через мало контрольоване використання добрив та отрутохімікатів. Особливо це небезпечно для різноманіття навколишньої фауни, в довгостроковій перспективі здатне відобразитися на рівні захворюваності місцевих мешканців.

Стан із твердими побутовими відходами на теренах громади (тобто IV – V класу) – традиційний для України. По селах переважають стихійні сміттєзвалища. Є офіційний полігон твердих побутових відходів (ТПВ), територія якого – 3,93 га., його стан задовільний.

Збиранням, транспортуванням твердих побутових відходів займається КП «Носівка-Комунальник», втім, утилізації та переробки немає, є лише розміщення на полігонах. Водночас роздільного збирання сміття з наступним відповідним вивозом та утилізацією нема, що негативно впливає на навколишнє середовище. Це одна з нагальних проблем для розв'язання.

Крім того, на території громади відбувається традиційне для України весняне та осіннє спалювання листя, трави, соломи та інших органічних решток. Це не тільки значно забруднює повітря, а й знищує важливе різноманіття комах у верхніх шарах ґрунту та унеможливорює використання органіки для підвищення родючості землі.

Метеорологічні характеристики і коефіцієнти, які визначають умови

розсіювання забруднюючих речовин в атмосферному повітрі Носівської територіальної громади Носівського району

Чернігівської області

Найменування характеристики	Величина
Коефіцієнт А, який залежить від стратифікації атмосфери	180
Коефіцієнт рельєфу місцевості	1
Середня максимальна температура повітря найтеплішого місяця року, °С	26,2

Середня мінімальна температура повітря найхолоднішого місяця року, °С	-9,0
Середня за рік повторюваність напрямків вітру, %	
Північ	9
Північний схід	13
Схід	9
Південний схід	13
Південь	13
Південний захід	19
Захід	12
Північний захід	12
Швидкість вітру з повторюваністю 5 % і більше, м/с	4-5

Однак, навіть за наявності зазначених негараздів, Носівська територіальна громада належить до відносно благополучних громад України в сенсі чистоти навколишнього середовища.

Цивільний захист

Нині територію громади обслуговує Носівський районний сектор управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Чернігівській області. Такий стан справ громаду не задовольняє, адже до Носівської ОТГ входить 18 населених пунктів, площа яких становить 512 км². Тому на території громади створено місцеву пожежну команду в с. Володькова Дівиця. На її озброєнні перебуває один пожежний автомобіль. Місцевий підрозділ складається з начальника пожежної команди, старшого водія-пожежника та 3-х водіїв-пожежників. Цей місцевий підрозділ здійснює цілодобове реагування на всі випадки можливих надзвичайних ситуацій та подій, що можуть виникнути на території Володьководівицького старостату.

Економіка

На території Носівської громади зареєстровано 190 юридичних осіб (в т.ч. відокремлені підрозділи) та 634 фізичних осіб-підприємців.

Найбільшими промисловими підприємствами громади є:

- Науково-виробничий центр «Прес» (виготовляє комплектуючі вугільних транспортерів для шахт Донбасу);
- ТОВ КФ «Десна» (виробництво кондитерських виробів: печиво, пряники).

Аграрний сектор громади спеціалізується на вирощуванні зернових та технічних культур, у тому числі цукрових буряків, кормових культур, картоплі, овочів. Сільськогосподарські підприємства нарощують площі посіву сільськогосподарських культур та поголів'я тварин.

Найбільші сільськогосподарські підприємства, що здійснюють діяльність на території громади:

- ✓ ФГ «Мельник»– 548,7529 га ,

- ✓ ТОВ «Земля і воля»– 1931,89 га,
- ✓ ТОВ Агрофірма «Маяк»– 3437,584 га,
- ✓ ПП «Агропрогрес»– 1212,056 га,
- ✓ ТОВ «Нива 2008»– 2314,442 га,
- ✓ ТОВ «Наташа-Агро»–1143,38 га,
- ✓ ПП «Земля і воля Агро»– 884,0594 га,
- ✓ ПРАТ Агрофірма «Іржавецька»– 1895,056 га,
- ✓ ТОВ «Агрікор Холдинг»– 6307,157 га,
- ✓ НСД МІП ім. В.М. Ремесла – 1042,677 га.

На території громади функціонує 109 закладів торгівлі, 5 АЗС, 3 СТО, 9 аптек та 10 закладів громадського харчування.

	На 01.01.2019
Усього юридичних осіб¹	190
у тому числі	
фермерські господарства	22
приватні підприємства	12
державне підприємство	1
комунальні підприємства	6
дочірні підприємства	2
громадські об'єднання, релігійні організації, профспілки	
акціонерні товариства	4
з них :	
- публічне акціонерне товариство	
- приватні акціонерні товариства	3
товариства з обмеженою відповідальністю	38
товариство з додатковою відповідальністю	
Кооперативи, з них:	3
- виробничі	
- обслуговуючі	3
органи влади, організації (установи, заклади)	28
з них:	
- державні організації (установи, заклади)	13
- комунальні організації (установи, заклади)	12
приватна організація (установа, заклад)	1
організації (установи, заклади) громадського об'єднання	
інші об'єднання юридичних осіб	5
кредитна спілка	
споживчі товариства	6
політичні партії	6
громадські організації	13
релігійні організації	10
профспілки, об'єднання профспілок	12
благодійні організації	2
об'єднання співвласників багатоквартирних будинків	19

¹ Дані наведено по юридичних особах, відомості про які значаться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (ЄДР).

Підприємствами, розташованими на території Носівської об'єднаної територіальної громади, випущено такі обсяги промислової продукції:

Таблиця 7. Обсяг випущеної промислової продукції (млн. грн.)

Основні промислові підприємства розташовані на території ОТГ	2017 р.	2018 р.	9 місяців 2019 р.
Випущено промислової продукції	110,1	107,2	83,9
ТОВ НКЦ „Прес”	82,4	76,0	56,1
ТОВ „Формстиль”	5,8	-	-
Кондитерська ф-ка „Десна”	21,9	31,2	27,8

Бюджетоутворюючими підприємствами Носівської об'єднаної територіальної громади, у яких найбільша питома вага надходжень до загального фонду бюджету, є:

Таблиця 8. Бюджетоутворюючі підприємства територіальної громади

	2017 р.	2018 р.	9 місяців 2019 р.
ТОВ «Агрікор Холдинг»	7,2%	6,9%	6%
ТОВ «Носівський цукровий завод»	5,4%	5,2%	9,6%
АФ «Маяк»	3,9%	6,0%	3,6%
АТ «Носівське ХПП»	2,9%	2,7%	4,2%
ТОВ «Земля і Воля»	2,8%	2,6%	1,0%
Південно-західна залізниця	-	-	4,2%
ПАТ Укрзалізниця	-	-	1,4%

За підсумками 2018 року виробництво валової продукції за сільськогосподарськими підприємствами становило 125,9% до рівня минулого року, у тому числі: у галузі рослинництва – 131,2%, у варинництві – 90,2%.

Фактично вироблено сільськогосподарської продукції у порівняльних цінах 2010 року на суму 474,7 млн. грн., у тому числі: продукції рослинництва – 431,0 млн. грн, продукції тваринництва – 43,7 млн. грн.

Гуманітарна та соціальна сфера. Освіта

В цілому мережа закладів гуманітарної та соціальної сфер виглядає так:

Таблиця 9. Мережа закладів гуманітарної та соціальної сфер

Заклади ЗЗСО	Дошкільні навчальні заклади	Заклади позашкільної освіти	Культури	Фізичної культури	ФАПи	Амбулаторії, поліклініки	Лікарні	Пункти постійного базування станції
10	6	3	18	1	8	3	1	-

Тобто на території громади є дошкільні, шкільні та позашкільні заклади освіти (в т.ч. – спортивні), заклади культури, охорони здоров'я, швидка допомога, лікарня (вторинка), амбулаторії. Мережа бюджетних закладів дуже розгалужена та розрахована на більшу чисельність населення, ніж є тепер.

У Носівській територіальній громаді функціонує шість дошкільних навчальних закладів. У них освітою охоплено 512 дітей віком від 2 до 6 років, що становить 52% від загальної кількості дітей дошкільного віку, які фактично проживають на території Носівської громади. З них: 171 – це діти п'ятирічного віку (74% від фактично проживаючих). Для 100% охоплення п'ятирічок дошкільною освітою на базі БДЮТ функціонує гурток «Малютко», який забезпечує освіту 16 дошкільнят старшого дошкільного віку с.Володькова Дівиця, 40 дітей громади отримують знання відповідно до програми для старших дошкільнят «Упевнений старт» у групах загальноосвітніх навчальних закладів, 6 дітей охоплено соціальним патронатом.

В результаті всі 233 (100%) дітей п'ятирічного віку охоплені дошкільним вихованням. В ДНЗ «Барвінок» функціонує логопедична група, в якій 16 вихованців отримують коригування звуковимови.

Для забезпечення дошкільною освітою дітей з особливими освітніми потребами відкрито 3 (три) групи з інклюзивною формою навчання в ДНЗ «Барвінок».

Вартість харчування дітей у ДНЗ громади становить 32 грн. Від плати за перебування в дошкільних навчальних закладах міста звільнені:

- діти-сироти;
- діти, що перебувають під опікою;
- діти, батьки яких перебувають та загинули в зоні АТО;
- діти з малозабезпечених сімей, багатодітні;
- діти, батьки яких є учасниками ліквідації аварії на ЧАЕС.

Таблиця 10. Кількісний склад педагогів та дітей у ДНЗ на 01.10.2019 року

	Назва дошкільного навчального закладу	Місце розташування	Кількість дітей	Вихователів
1	Дошкільний навчальний заклад «Барвінок»	м.Носівка	324	26
2	Дошкільний навчальний заклад «Ромашка»	м.Носівка	60	6
3	Носівський НВК «ЗНЗ-ДНЗ» I-III ст. №3	м.Носівка	40	5
4	Володьководівський ДНЗ «Дзвіночок»	с.В.Дівиця	55	6
5	Досліднянський НВК «ЗНЗ-ДНЗ» I-III ст.	с.Дослідне	20	2
6	Іржавецький НВК «ЗНЗ-ДНЗ» I-II ст.	с.Іржавець	13	2
	ВСЬОГО		512	47

Загальна середня освіта в громаді представлена 10 закладами загальної середньої освіти. Кількість учнів у закладах освіти громади - 2473. Середня наповнюваність класів становить: у місті – 21 учень, у селі – 14. Організовано роботу груп продовженого дня для учнів 1–4 класів у Носівських ЗОШ I–III ст. №№1, 2, 4, Носівському НВК «ЗНЗ–ДНЗ» I–III ст. №3, Володьководівичській ЗОШ I–III ст., Досліднянському НВК «ЗНЗ-ДНЗ» I–III ст..

Діти, що проживають у віддалених населених пунктах, а також у м. Носівка, забезпечені автобусним підвезенням.

Запроваджується інклюзивна освіта. Для надання послуг дітям з особливими освітніми потребами рішенням сорок сьомої сесії Носівської міської ради сьомого скликання від 14.12.2018 року створено Комунальний заклад «Інклюзивно-ресурсний центр» Носівської міської ради.

Мета діяльності установи є забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами віком від 2 до 18 років на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, шляхом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини з особливими освітніми потребами, надання їм психолого-педагогічних та корекційно - розвиткових послуг та забезпечення системного кваліфікованого супроводу.

За 2019 рік фахівці ІРЦ провели комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини 49 дітей. Надали психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги 23 дітям з особливими освітніми потребами, з них: 18 дітей за індивідуальною формою роботи, 5 дітей - за груповою. Постійно надавалися консультації та методична допомога батькам та педагогам закладів освіти (надано 123 консультації, з них : батькам - 78 , педагогам - 45).

Таблиця 11. Кількісний склад учнів та педагогів у навчальних закладах на 01.10.2019 року

Назва закладу	Рік побудови або капітального ремонту	Проектна місткість учнів / вихованців дитсадків	Чисельність учнів шкіл/ вихованців закладів дошкільної освіти	Чисельність педагогічних працівників/ технічного персоналу	Бюджет тис. грн. / на одного учня/вихованця
Носівська міська гімназія	1996	400	427	44/18	22,519
Носівська ЗОШ I-III ст. №1	1968	500	693	59/18	16,652
Носівська ЗОШ I-II ст. №2	1954	450	276	26/14	20,180
Носівський НВК «ЗНЗ-ДНЗ» I-III ст. №3	Корпус №1,2-	320/18	176	23/16	

	1895 р., Корпус №3- 1868 р., Корпус їдальні- 1872р.				24,389
Носівська ЗОШ І-ІІІ ст. №4	1956	400	340	29/8	16,907
Володьководівська ЗОШ І-ІІІ ст.	1868/1984	400	323	37/25	23,191
Досліднянський НВК «ЗНЗ-ДНЗ» І-ІІІ ст.	1965	300/13	87	17/10	39,951
Козарівська ЗОШ І-ІІІ ст .	1969	320	60	14/8	48,358
Іржавецький НВК «ЗНЗ-ДНЗ» І-ІІ ст.	1953	150/13	38	11/5	52,564
Сулацька ЗОШ І-ІІ ст.	1924/1988	100	56	13/6	37,774
Всього			2473		

Всього в школах м. Носівка станом на 01 жовтня 2019 року навчається 1912 учнів.

З 1989 р. триває будівництво загальноосвітньої школи № 5 по вулиці Вокзальній у м. Носівка. Довгобуд активізувався після створення об'єднаної територіальної громади, адже об'єкт має надзвичайно важливе значення для її розвитку. У місті гостро стоїть проблема перевантаженості учнями школи № 1. Що впливає на якість освіти. Новий заклад ЗЗСО № 5 на 520 місць її зніме. Вона стане опорним навчальним закладом та надаватиме якісні освітні послуги не лише школярам міста Носівка, а й прилеглих сіл. Станом на 01.01.2019 р. на її будівництво витрачено 39,7 млн. грн., в тому числі 37,8 млн.грн. з державного бюджету (14,81 млн.грн. з Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР); 22,94 млн. грн. за рахунок субвенції на соціально-економічний розвиток окремих територій). Школа фактично добудована, внутрішнє упорядження закінчено на 100% (стіни, підлога). Для того щоб ввести об'єкт в експлуатацію та приймати учнів, залишилось провести зовнішні роботи (оздоблення фасадів, гідроізоляція фундаментів, благоустрій території, зовнішні інженерні мережі), незначні доопрацювання з вентиляції та електромережі, а також придбати шкільні меблі та інвентар.

Дуже гостро стоїть питання стану приміщень навчальних закладів та їх енергоефективності, що збільшує витрати на утримання та ускладнює умови освітнього процесу. Серед закладів освіти є такі, що потребують термінового капітального ремонту. Проведення поточного ремонту потребують всі 10 ЗЗСО та всі 6 дошкільних навчальних закладів.

Позашкільна освіта представлена Будинком дитячої та юнацької творчості, Дитячою юнацькою спортивною школою та Станцією юних техніків. В цих закладах функціонує 80 гуртків, де здобувають позашкільну освіту 1102 вихованці. Спортивними заняттями (29 гуртків) у ДЮСШ охоплено 320 дітей.

Таблиця 12. Заклади позашкільної освіти на 01.10.2019 року

№ з/п	Назва закладу	К-ть основних педпрацівників/сумісники	К-ть гуртків
1	Станція юних техніків	7/21	39
2	Будинок дитячої та юнацької творчості	10/13	41
3	Дитяча юнацько-спортивна школа	11/6	29

Культура і туризм

Культурно-освітню роботу в Носівській громаді здійснюють 18 закладів:

- ✓ клубних закладів – 8,
- ✓ народних історико-краєзнавчих музеїв – 2,
- ✓ міська школа мистецтв – 1,
- ✓ публічна бібліотека – 1
- ✓ бібліотек-філій – 6.

У Носівській громаді в закладах культури та освіти працює 9 мистецьких колективів зі званням «зразковий» та «народний аматорський». Проводяться конкурси, численні культурно-мистецькі заходи, в тому числі виїзні концерти артистів Носівського міського будинку культури.

У Носівській школі мистецтв навчається 275 учнів. Викладачі та учні школи мистецтв беруть активну участь у святкових концертах, які проводяться на сцені міського будинку культури. Крім обов'язкових уроків, учні школи беруть участь у різноманітних творчих конкурсах та фестивалях.

До надбань територіальної громади належать 96 пам'яток культурної спадщини (62-археології, 34-історії), в тому числі історичні пам'ятки: праслов'янське городище в м. Носівці. Архітектура представлена Троїцькою (1765р.) та Миколаївською (1834 р.) церквами в Носівці, будівлею наукового корпусу Носівської сільськогосподарської дослідної станції (поч. ХХ ст.) в с. Дослідне, пам'ятні знаки «Остання Тарасова дорога» в Носівці та в с. Володькова Дівиця, обеліск Слави в урочищі «Орішне» та інші.

Приміщення закладів культури потребують проведення поточного та капітального ремонту, оснащення звуковою апаратурою, ноутбуками, меблями, сценічними костюмами та професійною сценою. Публічна бібліотека потребує поповнення фондів новими зразками художньої, спеціалізованої та іншої літератури.

Охорона здоров'я

Охорона здоров'я в Носівській територіальній громаді представлена закладами Первинної медико-санітарної допомоги та Носівською ЦРЛ (187 ліжок).

ЦРЛ розташована в м. Носівка та обслуговує населення всього Носівського району. Одним із пріоритетних напрямків є наближення та

покращення якості медичної допомоги шляхом реорганізації та удосконалення надання первинної медичної допомоги через модернізацію та оптимізацію мережі. Центр первинної медико-санітарної допомоги надає медичну допомогу мешканцям міської і сільської місцевостей.

Система первинної медичної допомоги складається з 8 фельдшерсько-акушерських пунктів (ФАП) та дві амбулаторії загальної практики (на 24 ліжка).

Основним пріоритетом системи охорони здоров'я в Носівській ОТГ є забезпеченість мешканців вчасною і професійною медичною допомогою. Забезпеченість закладів охорони здоров'я автомобілями для надання швидкої невідкладної допомоги є недостатньою. Також існує проблема незадовільної матеріально-технічної оснащеності, насамперед ФАПів, та забезпеченістю їх лікарськими засобами, що знижує якість надання медичної допомоги.

У рамках реформи сільської медицини у 2019 році розпочато роботи по будівництву амбулаторії загальної практики сімейної медицини (на 3-4 лікаря) в с. Володькова Дівиця. На будівництво медичного закладу виділено кошти субвенції з державного бюджету, а також співфінансування з місцевого бюджету. Будівництво амбулаторії загальної практики сімейної медицини надасть можливість вирішити одне з найголовніших проблемних питань громади – надання якісних медичних послуг сільському населенню.

Соціальне забезпечення

Соціальний захист пенсіонерів та інвалідів з боку держави полягає в наданні грошової допомоги, засобів пересування, протезування, у встановленні опіки або стороннього догляду.

Соціальну інфраструктуру Носівської об'єднаної територіальної громади представляють:

- Відділ соціального захисту населення Носівської міської ради;
- Служба у справах дітей Носівської міської ради;
- Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Носівської міської ради;
- Центр соціальних служб сім'ї, дітей та молоді Носівської міської міської ради;
- Носівська районна філія Чернігівського обласного центру зайнятості;
- Носівський відділ обслуговування громадян (сервісний центр) ГУ Пенсійного фонду України в Чернігівській області.

Згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 14 березня 2018 р. №189 «Деякі питання використання коштів, передбачених у державному бюджеті для придбання спеціально обладнаних автомобілів для перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату» на початку 2019р. Носівська громада отримала спецавтомобіль для перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю,

які мають порушення опорно-рухового апарату.

Інформаційний простір

Газета «Носівські вісті» є єдиним друкованим представником засобів масової інформації Носівської ОТГ.

Сайти: <http://nosadm.cg.gov.ua> – Носівська РДА;

<http://nosrr.gov.ua> – Носівська районна рада;

nosgromada.gov.ua – Носівська міська рада

http://nosivka_miskrada@ukr.net, nosivkarada.cg.gov.ua,

Інші засоби, через які може здійснюватися донесення інформації в ОТГ:

- ✓ Чернігівська обласна газета «Деснянська правда»;
- ✓ Чернігівська обласна газета «Деснянка»;
- ✓ Газета «Чернігівщина»;
- ✓ Чернігівський всеукраїнський щотижневик «Гарт»;
- ✓ «Вісник Ч».

Інтернет-спільноти:

- «Носівська ОТГ» (соціальна мережа Facebook.com).

Місцевого радіо та телебачення немає.

Громадські організації

На теренах громади зареєстровано чотирнадцять громадських організацій: Носівська районна громадська організація спілка «Чорнобиль», «Футбольний клуб «Маяк плюс», Носівська районна громадська організація «Громадянська єдність», кооператив по будівництву водопроводу по житловому масиву цукрозаводу, громадська організація Носівська районна спілка ветеранів Афганістану, громадська організація «Носівська спілка ветеранів АТО», Носівська районна організація фізкультурно-спортивного товариства «Колос» агропромислового комплексу України, громадська організація «Носівська районна федерація хортингу», громадська організація «Простота», громадська організація «Сила матері», громадська організація «Федерація футболу Носівської громади», Носівська районна рада ветеранів, Українське об'єднання учасників АТО та волонтерів «Захист нації «Сокіл», громадська організація «Бійцівський клуб «Альфа».

Щоправда, частина їх фактично лише зареєстрована, але не діє. Є кілька ГО, створених партійними організаціями, які активізуються, насамперед, під час виборчих кампаній. Є кілька професійних об'єднань. Проте значної громадянської активності щодо створення громадських об'єднань для реалізації своїх інтересів та прагнень не спостерігається, власний досвід роботи в громадських організаціях є незначним.

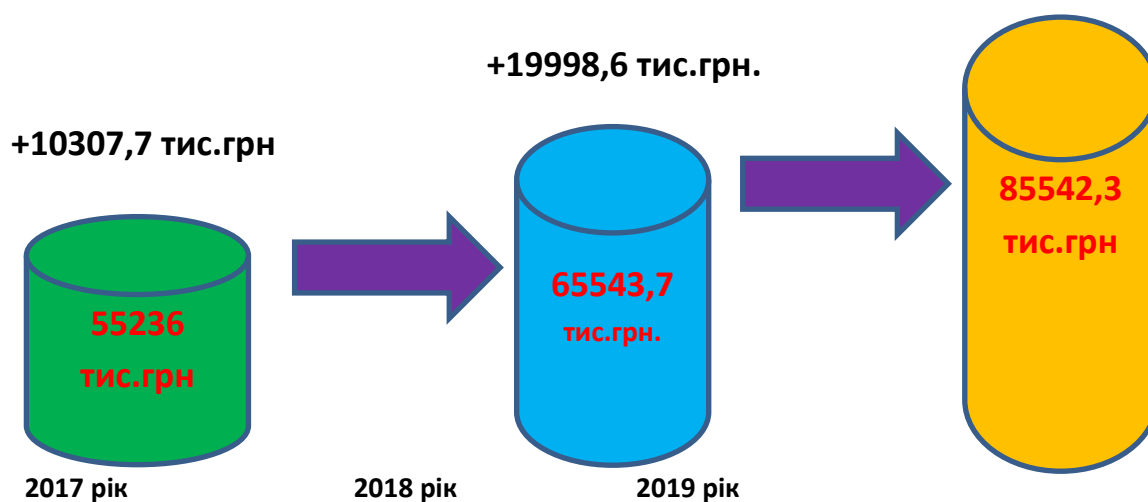
Бюджет громади

За період з моменту створення територіальної громади до загального та спеціального фондів міського бюджету надійшло:

Таблиця 13. Надходження міського бюджету ОТГ тис. грн.

	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Всього надходжень до загального та спеціального фондів міського бюджету, в тому числі:	127470,3	155721,5	174401,6
міжбюджетні трансферти (дотації та субвенції)	65039,9	78843,1	78963,1
власних і закріплені доходів	55236	65543,7	85542,3
спеціальний фонд	7194,4	11334,7	9896,2
в т.ч. субвенції	4656,6	6520,5	4259

Динаміка власних та закріплених доходів за 2017–2019 рр.

Основним джерелом наповнення бюджету у 2018 році є податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), що становить 53,3% всіх доходів. Всього до бюджету міської ради надійшло 34947,3 тис. грн. зазначеного податку, проти 28653,7 тис.грн. попереднього року.

Рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів за 2018 рік надійшло 85,3 тис.грн., рентної плати за спеціальне використання води – 0,3 тис.грн.

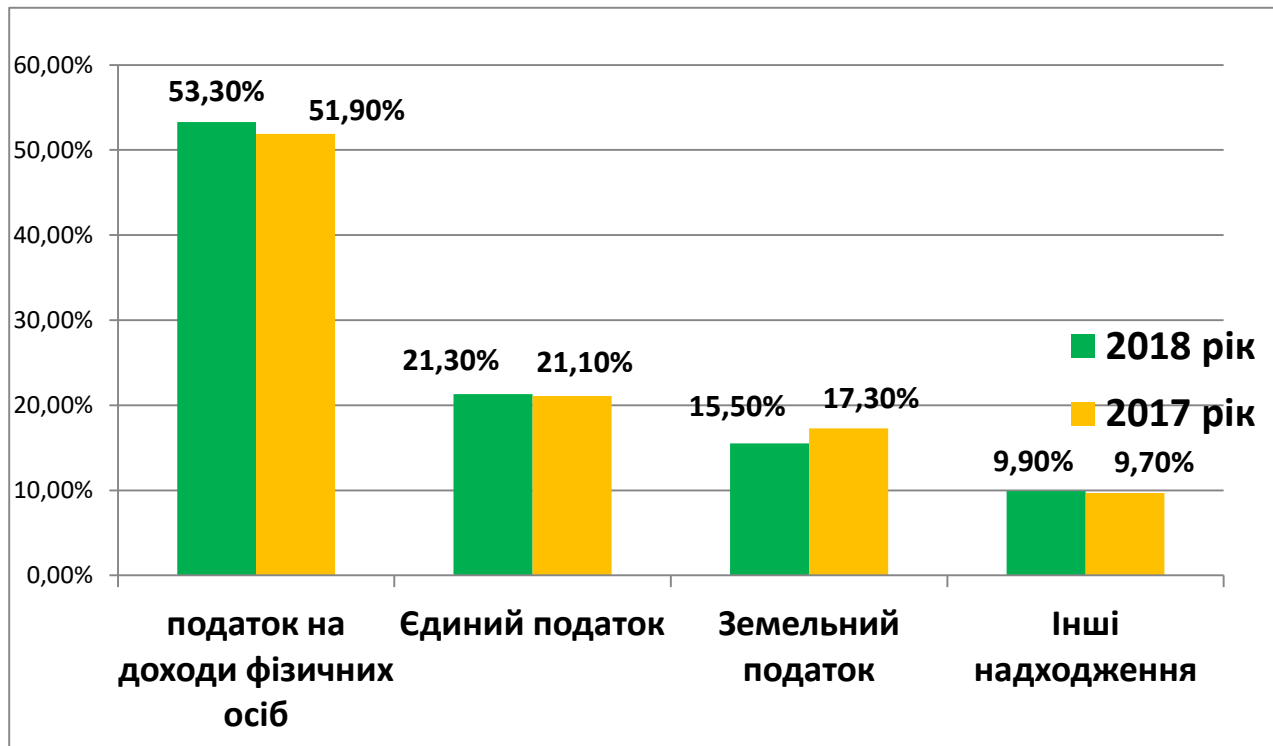
За рік акцизного податку надійшло 3807,5 тис.грн.

Податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, від юридичних та фізичних осіб за житлову та нежитлову нерухомість за 2018 рік надійшло 1416,2 тис.грн., що на 311,9 тис.грн. більше від надходжень за 2017 рік.

Плата за землю в структурі власних і закріплених доходів займає 15,5%. Від фізичних та юридичних осіб земельного податку й орендної плати надійшло 10167,1 тис.грн, що на 640,9 тис.грн. більше ніж за 2017 рік.

Надходження єдиного податку у порівнянні з 2017 роком збільшились на 2283,8 тис.грн. і становлять 13952,0 тис.грн. З них

надходження по єдиному податку з сільськогосподарських товаровиробників становлять 4123,7 тис.грн.

Основним джерелом наповнення бюджету за 9 міс. 2019 року є податок на доходи фізичних осіб, який становить більш ніж 50% (51,9%) усіх доходів. Всього до бюджету міської ради за звітний період надійшло 28653,7 тис. грн. зазначеного податку, проти 19423,8 тис.грн. минулого року.

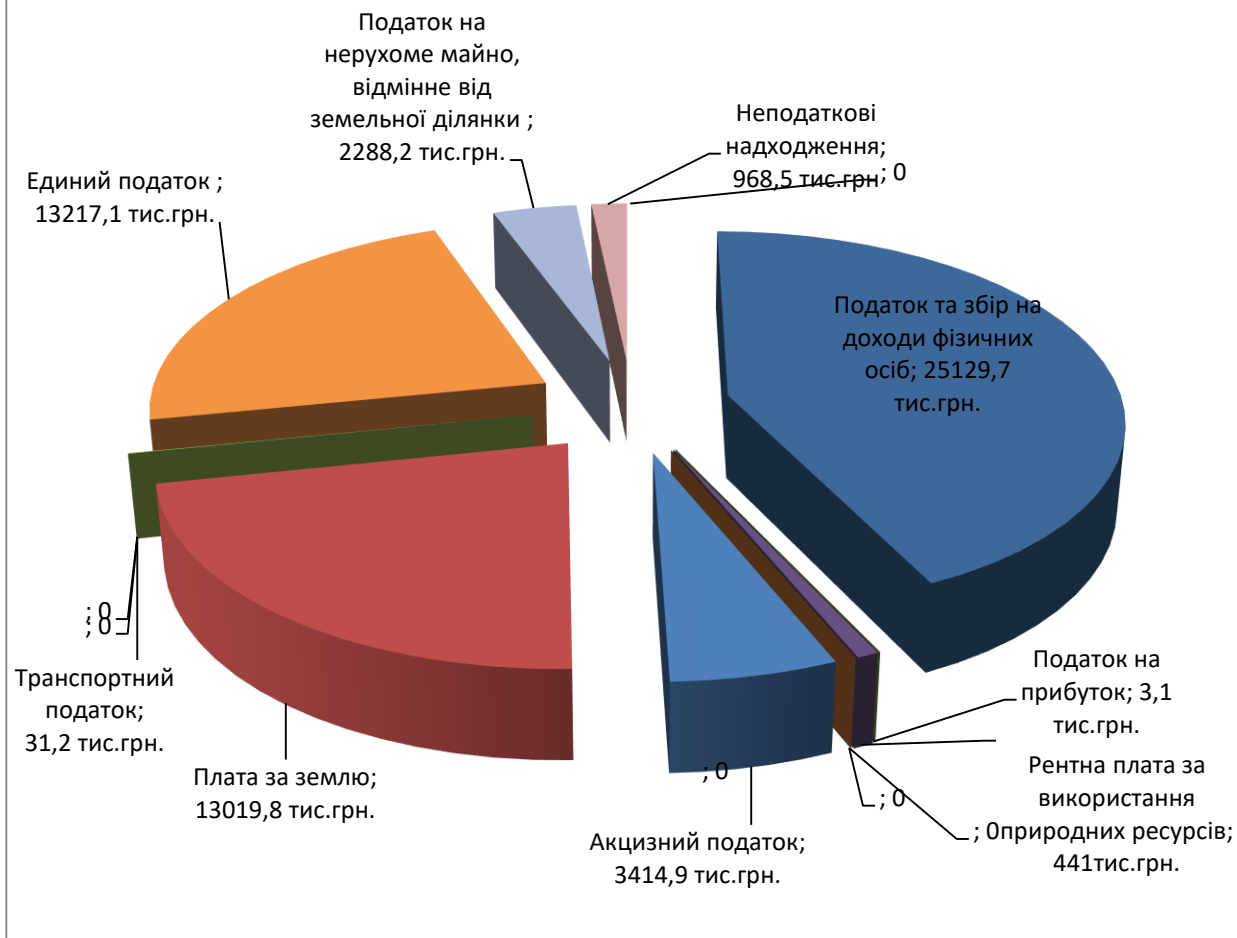
Надходження єдиного податку в порівнянні з 2016 роком збільшилось на 4027,3 тис.грн. і становить 11668,3 тис.грн. , або 21,1% загального обсягу міського бюджету за власними та закріпленими доходами. Це друга позиція в структурі дохідної частини міського бюджету

Плата за землю в структурі власних і закріплених доходів займає 17,3 %. За звітний період від фізичних і юридичних осіб земельного податку і орендної плати надійшло 9526,1 тис.грн, що на 2190,1 тис.грн. більше ніж за минулий рік.

Одним із пріоритетних завдань міської ради є підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів. Місцеві податки і збори є індикатором ефективності роботи органів місцевого самоврядування, оскільки впровадження і встановлення ставок місцевих податків і зборів належить до виключної компетенції місцевих рад.

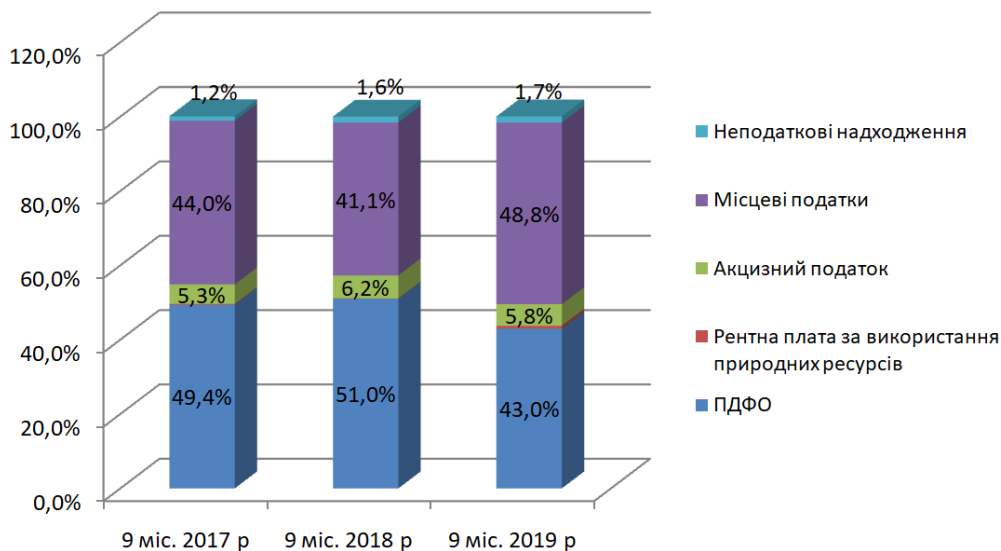
Відповідно до формування значної частини доходів власних бюджетів знаходиться в прямій залежності від того, наскільки ефективно органи місцевого самоврядування зможуть організувати весь комплекс робіт по запровадженню та мобілізації місцевих податків і зборів.

Структура власних доходів загального фонду за 9 місяців 2019 року

Ілюстрацією збільшення надходжень місцевих податків та розширення бази оподаткування місцевими податками є зміни в структурі дохідної частини міського бюджету протягом трьох років.

Зміна структури доходів за 9 місяців 2017–2019 рр.

Питома вага місцевих податків зросла в поточному році до 48,8% з 41% у 2018 році.

Витрати бюджету Носівської громади так само традиційні. Видатки загального фонду міського бюджету за 9 місяців 2019 року склали 103260,7 тис.грн., що становить 89,2 % бюджетних призначень відповідного періоду, та на 12,2 млн.грн. (або 13,4%) більше порівняно з відповідним періодом 2018 року.

У структурі видатків (92927,4 тис.грн. без врахування міжбюджетних трансфертів за рахунок субвенцій з державного бюджету) асигнування на освіту склали 65,2 %, на соціальний захист та соціальне забезпечення -4,7 %, на державне управління- 12,4 %, на культуру- 4,7 %, на фізичну культуру та спорт -1,8 %, на житлово-комунальне господарство – 5,5 %, видатки на економічну діяльність – 2,9 %, іншу діяльність – 0,3 %, передача коштів до інших бюджетів – 2,5 %.

2. Результати соціологічного дослідження

Попри те, що Носівська громада є однією з найбільших у Чернігівській області та в Україні, вона має плани щодо розширення. Відповідно до статті 8 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» Держанівською сільською радою ініційовано процедуру добровільного приєднання територіальних громад сіл Держанівка, Адамівка, Ведмедівка Держанівської сільської ради Носівського району до Носівської міської об'єднаної територіальної громади. Враховуючи, що розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.05.2018 року №329р «Про внесення змін до перспективного плану формування територій громад Чернігівської області» до складу Носівської територіальної громади включено Держанівську сільську раду, Чернігівська обласна державна адміністрація надала висновок щодо відповідності проектів рішень про добровільне приєднання територіальних громад.

На основі фокус-групи серед лідерів громадської думки та соціологічного опитування, яке проведено в березні 2018 року (кількість респондентів 430 осіб), було з'ясовано основні проблеми в різних сферах життя громади.

ПІДСТАВИ ДЛЯ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ

- ✓ 75% опитаних мешканців міста та 94% мешканців сільських територій ОТГ вважають, що зміни у громаді необхідні.
- ✓ 32% мешканців міста та 37% мешканців сільських територій ОТГ вважають, що їх життя покращилось після створення ОТГ.
- ✓ Середня оцінка діяльності нової влади: 3,43 (для порівняння: згідно останнього опитування по обласних центрах, немає жодного з оцінкою вище 3).

Ці показники дають можливість зробити висновок, що розробка та втілення Стратегії необхідні. Середня оцінка діяльності влади серед молоді 4,1 дає підстави сподіватися на підтримку реалізації Стратегії активною частиною населення.

СТРОК РОЗРОБКИ ТА ЗАГАЛЬНИЙ НАПРЯМОК СТРАТЕГІЇ

Переважає більшість мешканців громади, незалежно від віку, вважає, що зміни потрібно робити поступово, щоб не втратити те, що є.

Це передбачає розробку довготривалої Стратегії, мінімум на 10 років, із «розтягненням» у часі непопулярних і спірних рішень.

Пропонована Стратегія має бути збалансованою по ризиковості й передбачати постійний повільний ріст.

Для сільської частини громади це слід робити ще повільніше і ще більш збалансовано у бік страхування ризиків.

ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ

Для всіх мешканців ОТГ основні напрямки розвитку економіки наступні:

- 1) Промисловість,

- 2) сільськогосподарська переробка,
- 3) туризм,
- 4) високотехнологічні виробництва.

При цьому для молоді, яка протягом 10 років перейде до основної частини населення, пріоритети змінюються:

1. Промисловість.
2. Туризм.
3. Високі технології.
4. Сільськогосподарська переробка.

Отже, формування дохідної частини Стратегії має бути у перші 5 років на основі відродження промисловості посилення, с/г переробки, із подальшим переходом до посилення туристичної складової та залучення в ОТГ високотехнологічних бізнесів.

Ресурси Носівської ОТГ, на які можна спиратися при формуванні плану підняття доходів:

- Географічне розташування (перетин шляхів, родючі землі, екологічна ситуація, наявність лісу).
- Розгалужена інфраструктура (залізниця, автошляхи).
- Наявність інженерних комунікацій (газо-, водопостачання).
- Наявність трудових ресурсів.
- Багате історичне минуле.

Зовнішні можливості для Носівської ОТГ

- Залучення інвестицій від локальних та міжнародних фінансових установ.
- Залучення внутрішніх інвестицій від сезонних та постійних трудових мігрантів.
- Залучення ресурсів від української діаспори.
- Залучення грантових та благодійних фінансів.
- Обмін досвідом із європейськими містами, програма «міст-побратимів».

ФОРМУВАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ

Пріоритети витрати зароблених ОТГ коштів відповідно до громадської думки:

1. Перші пріоритети:
 - Покращення медичного обслуговування
 - Покращення транспортного сполучення
 - Покращення в питанні працевлаштування
2. Другі пріоритети:
 - Покращення освітлення вулиць
 - Створення умов для повернення молоді в місто
 - Покращення соціального обслуговування
 - Покращення якості освіти (школи, дитсадки)
 - Покращення роботи органів ЖКГ

Причому для сільських територій питання працевлаштування та створення умов для повернення молоді в місто є більш пріоритетними. Для молоді ОТГ у перші пріоритети потрапили також покращення якості освіти.

Серед основних **недоліків ситуації в Носівській ОТГ** лідери думок відзначили низький рівень свідомості населення. Неодноразово доведено, що покращення економічного стану населення викликає підвищення рівня свідомості та освіти.

Стратегічні пріоритети, на які вказали мешканці:

1. Створення робочих місць: повернення в місто промисловості, створення підприємств с/г переробки, залучення технологічних виробництв.

2. Якісна медицина: переобладнання комунальних закладів, створення умов для приїзду лікарів в ОТГ (житло, соцгарантії), мобільна медицина для сільських територій ОТГ.

3. Транспорт та дороги: автобусні маршрути всередині ОТГ та в обласний центр, ремонт доріг, оновлення парку громадського транспорту.

4. Освіта: ремонти та оновлення шкіл, створення умов для приїзду вчителів у ОТГ (житло, соцгарантії).

5. Молодь: організація дозвілля та розвитку для молоді ОТГ, включаючи сільську молодь, організація системи підтримки молодіжних громадських проектів.

Таблиця 14. Результати соціологічних опитувань

		Загалом, %	Села ОТГ, %	За віком, %		
				19-34	35-54	55+
<i>Минулого року була створена Носівська ОТГ, а 18 грудня 2016 року відбулись вибори Голови та Ради громади. Як змінилось ваше життя за цей час? (вибрати ОДИН варіант відповіді)</i>	Покращилось	32,4	36,6	36,7	33	28,8
	Погіршилось	4,6	7,3	4,1	3,7	6,2
	Лишилось без змін	46,1	48,8	43,9	45,2	48,6
	Важко відповісти	16	6,1	14,3	17	15,8
	Відмова від відповіді	0,9	1,2	1	1,1	0,6
<i>Як ви оцінюєте діяльність нової влади: Голови громади, депутатів, інших чиновників? (вибрати ОДИН варіант відповіді)</i>	Відмінно	1,9	1,2	6,2	1,1	0,0
	Добре	37,5	46,3	46,4	33,9	36,3
	Задовільно	35,9	26,8	26,8	37,1	40,4
	Незадовільно	6,3	6,1	6,2	7,0	5,5
	Важко відповісти	15,6	14,6	12,4	17,2	15,8
	Відмова від відповіді	2,8	4,9	2,1	3,8	2,1
<i>Що і як потрібно змінювати в житті Носівської ОТГ? (вибрати ОДИН варіант відповіді)</i>	Особливі зміни не потрібні, і зараз все добре	3,8	0,0	1,0	6,0	2,8
	Наша громада потребує докорінних змін	15,7	12,3	28,3	9,8	14,7
	Зміни потрібно робити поступово, щоб не втратити те, що є	60,3	81,5	50,5	65,8	60,1
	Важко відповісти	19,0	2,5	18,2	17,9	21,0
	Відмова від відповіді	1,2	3,7	2,0	0,5	1,4
<i>Куди, на вашу думку, слід рухатись Носівській ОТГ? (вибрати ОДИН варіант відповіді)</i>	Відроджувати промисловість	35,6	15,9	29,9	39,9	33,8
	Розвивати сільгосппідприємства, зокрема, переробку	31,4	50,0	15,5	29,8	44,1
	Розвивати інфраструктуру і туризм	8,1	12,2	21,6	6,9	0,7
	Розвивати високі технології	7,0	2,4	20,6	4,8	0,7
	Важко відповісти	16,0	15,9	10,3	16,0	20,0
	Відмова від відповіді	1,9	3,7	2,1	2,7	0,7

Нова влада громади ініціювала розробку Стратегії розвитку Носівської ОТГ. Чого особисто ви і ваша родина очікуєте від реалізації такої Стратегії? (вибрати не більше 3 варіантів відповіді)

Загалом по ОТГ, %	
Покращення медичного обслуговування	22,7
Покращення транспортного сполучення	16,0
Покращення в питанні працевлаштування	11,3
Покращення освітлення вулиць	10,0
Створення умов для повернення молоді в місто	9,5
Покращення соціального обслуговування	8,6
Покращення якості освіти (школи, дитсадки)	7,4
Покращення роботи органів ЖКГ	7,0
Покращення роботи правоохоронних органів	5,2
Не очікую ніяких змін	2,4

Села ОТГ, %	
Покращення медичного обслуговування	21,2
Покращення транспортного сполучення	18,9
Покращення в питанні працевлаштування	17,4
Створення умов для повернення молоді в місто	11,4
Покращення соціального обслуговування	9,1
Покращення освітлення вулиць	7,6
Покращення роботи правоохоронних органів	5,3
Покращення якості освіти (школи, дитсадки)	4,5
Покращення роботи органів ЖКГ	3,8
Не очікую ніяких змін	0,8

19-34	
Покращення в питанні працевлаштування	16,6
Покращення медичного обслуговування	16,2
Покращення якості освіти (школи, дитсадки)	16,2
Покращення транспортного сполучення	15,4
Створення умов для повернення молоді в місто	15,0
Покращення освітлення вулиць	7,7
Покращення роботи органів ЖКГ	4,9
Покращення соціального обслуговування	3,2
Покращення роботи правоохоронних органів	2,8
Не очікую ніяких змін	2,0

35-54	
Покращення медичного обслуговування	20,8
Покращення транспортного сполучення	14,4
Покращення в питанні працевлаштування	13,0
Покращення соціального обслуговування	12,5
Покращення освітлення вулиць	9,1
Створення умов для повернення молоді в місто	8,7
Покращення роботи органів ЖКГ	7,6
Покращення якості освіти (школи, дитсадки)	6,4
Покращення роботи правоохоронних органів	5,5
Не очікую ніяких змін	2,1

55+	
Покращення медичного обслуговування	30,7
Покращення транспортного сполучення	19,3
Покращення освітлення вулиць	13,4
Покращення роботи органів ЖКГ	7,8
Створення умов для повернення молоді в місто	6,5
Покращення роботи правоохоронних органів	6,5
Покращення соціального обслуговування	6,2
Покращення в питанні працевлаштування	4,3
Не очікую ніяких змін	3,1
Покращення якості освіти (школи, дитсадки)	2,2

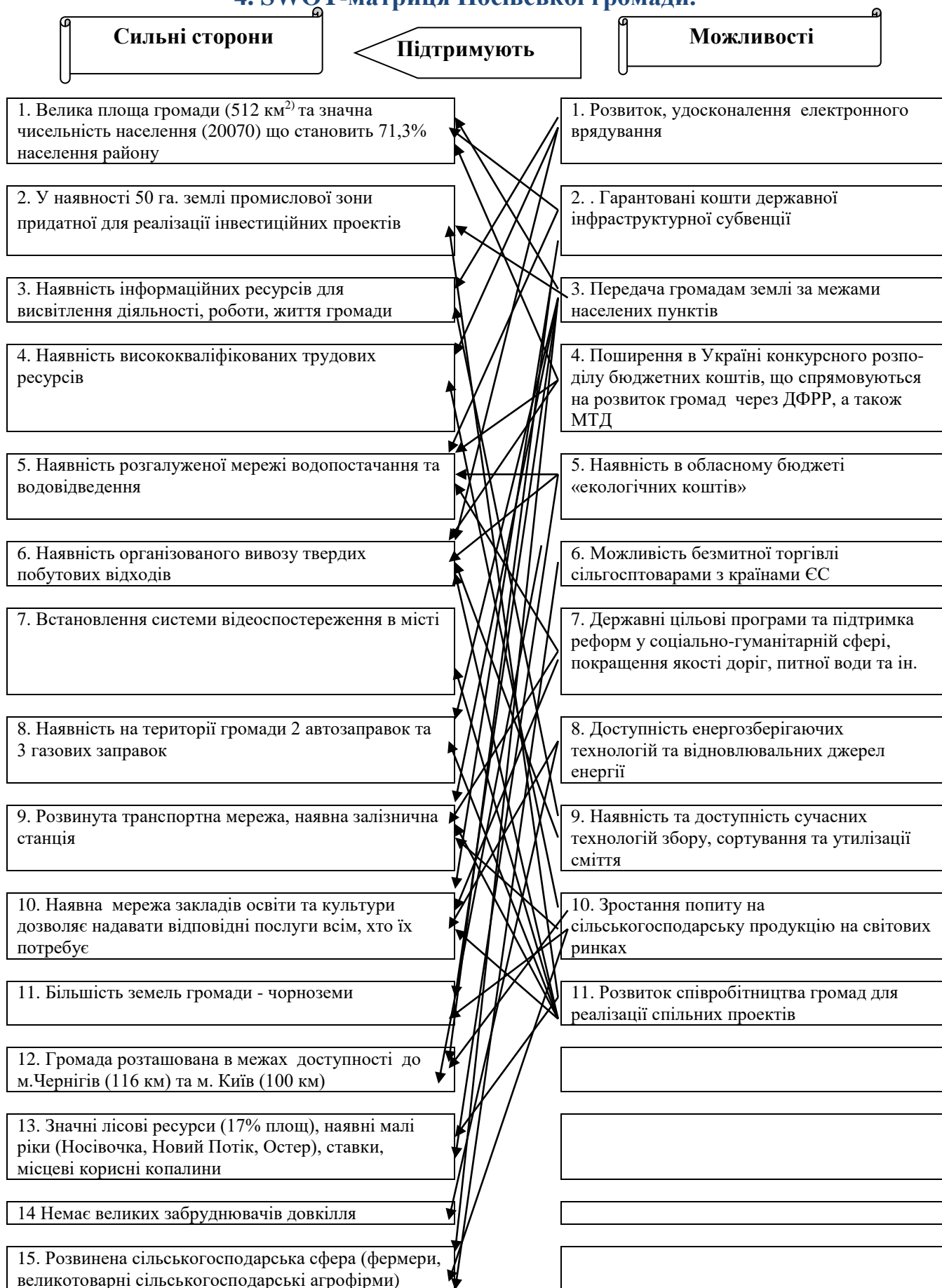
3. SWOT-аналіз-висновки

SWOT-аналіз являє собою дослідження сильних та слабких сторін, можливостей та загроз розвитку Носівської об'єднаної територіальної громади. Його проведено з урахуванням стану та тенденцій розвитку громади, актуальних соціальних та господарських проблемних питань. Також, проаналізувавши результати опитування думки мешканців громади та пропозиції, надані членами робочої групи з розроблення проекту Стратегії розвитку Носівської об'єднаної територіальної громади на період до 2027 року, визначено сильні та слабкі сторони, можливості та загрози для територіальної громади.

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Велика площа громади (512 км ²) та значна чисельність населення (20070) що становить 71,3% населення району	1. Стійкий від'ємний природний приріст населення, починаючи з 2016 р. по громаді та з 1995 року загалом по області.
2. У наявності 50 га. землі промислової зони придатної для реалізації інвестиційних проектів	2. Обсяг інвестицій, залучених до громади за останні три роки, становить 15,7 млн. грн.
3. Популярність інформаційних ресурсів для висвітлення життя громади: веб-сайт Носівської міської ради, сторінка у Facebook, газета «Носівські вісті»	3. Місцева інфраструктура доріг та ЖКГ вичерпала свій ресурс на 70%
4. Чисельність дорослих мешканців громади, які мають професійну освіту, становить 68%	4. Переважна більшість мешканців громади не бере активної участі в її діяльності
5. Мережею водопостачання охоплено 90% мешканців міста, а водовідведення - 5%	5. Немає жодного нового генерального плану населених пунктів громади з зонінгом
6. Налагоджена система організованого вивозу твердих побутових відходів	6. Відсутність сучасних очисних споруд та зношеність на 70% переважної більшості інженерних мереж (систем водопостачання, центрального водовідведення), а також відсутність полігону ТВП
7. У м. Носівка встановлена система відео спостереження, що охопила 3% його площі	7. Негативні тенденції в навколишньому середовищі: зниження рівня ґрунтових вод, зменшення кількості джерел питної води, зростання замуленості річок
8. На теренах громади розташовано дві бензиново-дизельних та три газові заправки	8. 2/3 доріг між населеними пунктами громади вимагають капітального ремонту
9. Територією громади проходить залізнична магістраль, що сполучає Київ та великий вузловий центр Ніжин	9. Усі приміщення бюджетних установ та закладів вимагають заходів із підвищення енергоефективності
10. Наявна мережа закладів освіти та культури дозволяє надавати відповідні послуги всім, хто їх потребує	10. Наповнюваність закладів освіти в сільській місцевості не відповідає нормативам МОН

11. Більшість земель громади (15%) – чорноземи	11. Сердня зарплата на теренах громади (7833 грн.) значно поступається середній по Україні
12. Громада розташована в межах доступності до м.Чернігів (116 км) та м. Київ (100 км)	12. На теренах громади працює лише 5 промислових підприємств
13. Значні лісові ресурси (17% площ), наявні малі ріки (Носівочка, Новий Потік, Остер), ставки, місцеві корисні копалини	
14. Немає великих забруднювачів довкілля	
15. Розвинена сільськогосподарська сфера за домінування сучасного великотоварного виробництва в сполученні з середнім фермерством	
Можливості	Загрози
1. Розвиток, удосконалення електронного врядування	1. Ухвалення державою непродуманих рішень, насамперед, у сфері земельних відносин
2. Гарантовані кошти державної інфраструктурної субвенції, субвенції на соціально-економічний розвиток	2. Непрозорий розподіл коштів державного бюджету, що спрямовується на місцевий та регіональний розвиток
3. Передача громадам землі за межами населених пунктів	3. Потяг держави щодо перекладання нових повноважень на громади без компенсації витрат
4. Поширення в Україні конкурсного розподілу бюджетних коштів, що спрямовуються на розвиток громад через ДФРР, а також МТД	4. Трудова міграція працездатного населення до великих українських міст та інших країн
5. Наявність в обласному бюджеті «екологічних коштів»	5. Неточність державного статистичного обліку населення
6. Можливість безмитної торгівлі сільгосптоварами з країнами ЄС	6. Нелегальна та неконтрольована вирубка лісів
7. Державні цільові програми та підтримка реформ у соціально-гуманітарній сфері, покращення якості доріг, питної води та ін.	7. Процеси суспільної турбулентності під час реформ сфер освіти та охорони здоров'я
8. Доступність енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	8. Світова тенденція до глобального потепління, що призводить до зменшення локальних прісноводних ресурсів
9. Наявність та доступність сучасних технологій збору, сортування та утилізації сміття	9. Політичний імідж країни як корумпованої держави
10. Зростання попиту на сільськогосподарську продукцію на світових ринках	
11. Розвиток співробітництва громад для реалізації спільних проектів	

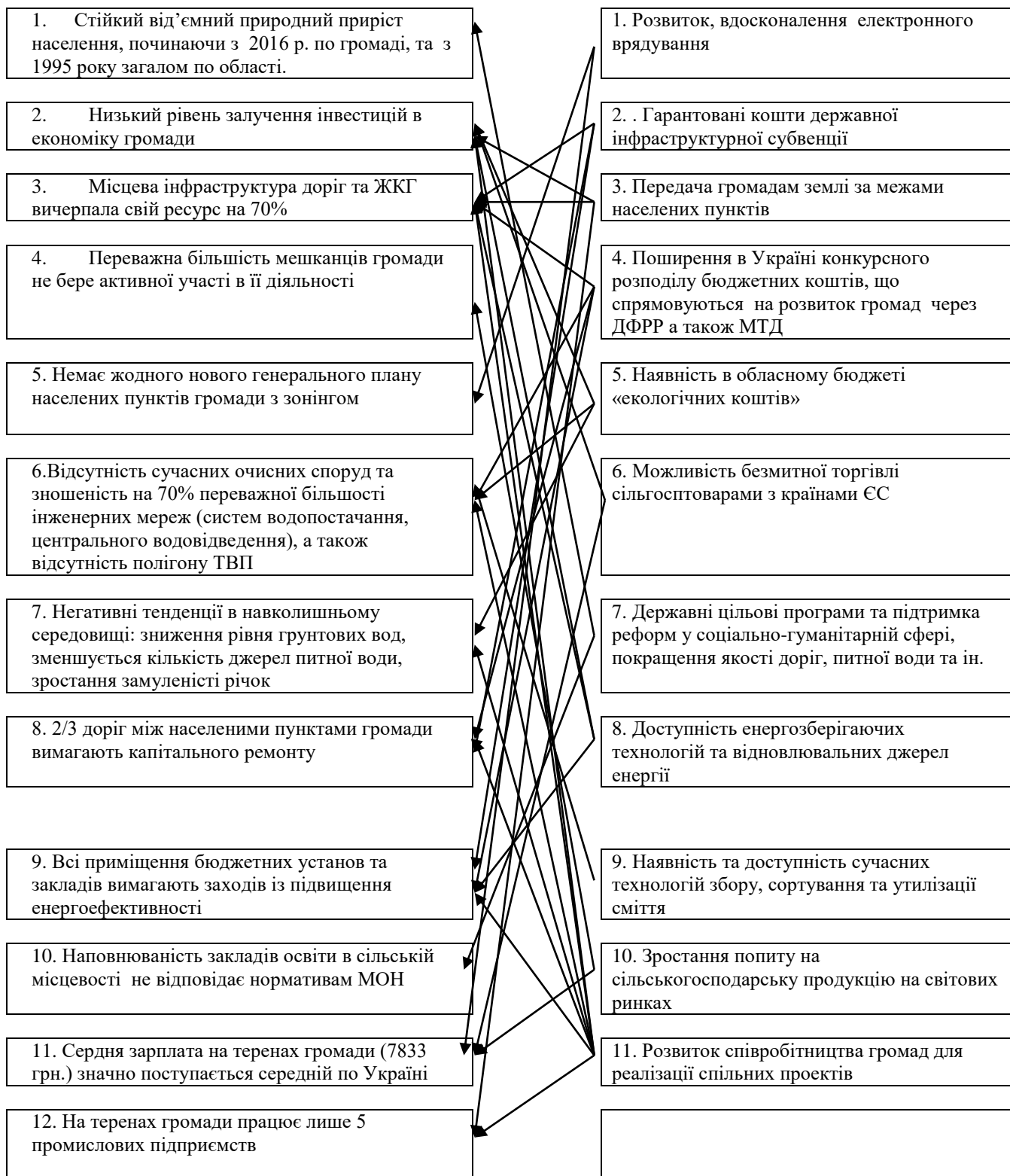
4. SWOT-матриця Носівської громади.

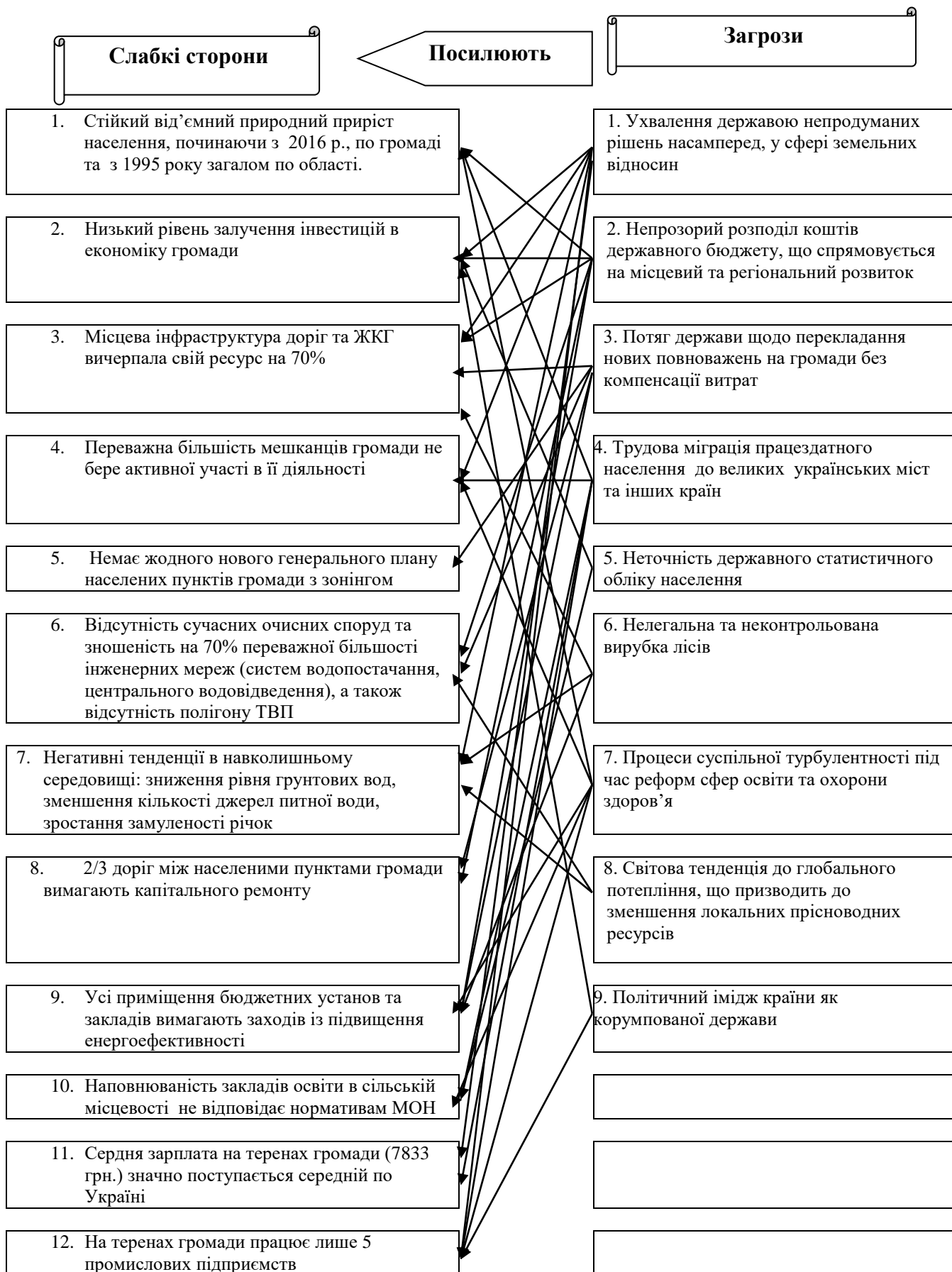

Слабкі сторони

Зменшують

Можливості

5. Порівняльні переваги, виклики та ризики

Порівняльні переваги

(визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей)

- Найбільша перевага Носівської громади – її площа та відносно значна чисельність населення (як для Чернігівської області). Це посилює можливості громади стосовно отримання залучення зовнішніх джерел фінансування та їхнього обсягу, а також їхньої диверсифікації.
- Наявність достатньої мережі закладів дошкільної освіти та навчальних закладів освіти, а також 3 закладів позашкільної освіти (станція юних техніків, будинок дитячої та юнацької творчості, дитяча юнацько-спортивна школа) і розвинена мережа закладів культури є значним фактором (поки що недостатньо використаним) громади для розвитку, є перевагою (за умови, якщо громада зможе скористатися державною підтримкою соціально значимих реформ) щодо залучення коштів ДФРР та інших донорів.
- Наявність розвиненої галузі сільського господарства (10 велико-товарних агрофірм, 22 фермерських господарств), розвиток якого підтримується зовнішніми факторами та сприяє розвитку громади в цілому, отже, заслуговує на її підтримку.
- Також додатковою перевагою громади є природні можливості для розвитку різновидів активного туризму (подієвого, спортивного, зеленого) цьому сприяє відносна близькість до значних міст.
- Тенденція до росту попиту на органічну сільгосппродукцію на світових ринках, зокрема використання державних та міжнародних програм підтримки розвитку МСП, сільського господарства, наявність інтересу потенційних інвесторів до розширення використання відновлювальних джерел енергії можуть сприяти розвитку існуючих та заснування нових підприємств на теренах громади.
- Допомога від інституцій різних форм власності, що підтримують ОТГ, у т.ч. від держави, розподіл бюджетних коштів, що спрямовують на регіональний розвиток на конкурсних засадах, сприятимуть удосконаленню умов, створених для роботи управлінських структур громади.
- Діяльність організацій різних форм власності, що надають допомогу ОТГ та нові технології, що дозволяють надавати якісні послуги на віддалених територіях із малою густотою населення, дозволять ефективніше використовувати наявні інформаційні ресурси громади (офіційну веб-сторінку ради в Інтернеті та нові медіа).
 - Розвинута інфраструктура ОТГ у поєднанні з кваліфікованими трудовими ресурсами зможе отримати додатковий поштовх для розвитку завдяки покращенню бізнес-клімату в громаді.

- Практично вся територія Носівської громади є екологічно чистою. Ці сильні сторони можуть бути використані для подальшого розвитку екотуризму.

Виклики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей)

- Чисельність робочих місць може збільшитися під впливом сталого зростання цін на сільгосппродукцію, можливостями безмитної торгівлі з ЄС, логістичних та туристичних можливостей громади.
- Якість доріг між населеними пунктами можна суттєво покращити протягом відносно короткого часу з огляду на увагу держави до цього питання, залучення зовнішніх джерел фінансування.
- Відсутність сучасних очисних споруд та незадовільний стан переважної більшості інженерних мереж (систем водопостачання та водовідведення), а також відсутність полігону твердих побутових відходів можна змінити через залучення коштів державної інфраструктурної субвенції та ДФРР, державних цільових програм.
- Брак генеральних планів населених пунктів може бути подолано за рахунок залучення коштів МТД та ДФРР;
- Замуленість річок, прудів на теренах громади можна зменшити, якщо брати участь у розподілі бюджетних коштів, що спрямовуються на регіональний розвиток, на конкурсних засадах, скористатися підтримкою державних цільових програм та «екологічними коштами».
- Пожвавлення інвестиційного середовища та залучення зовнішніх інвестицій в економіку Носівської територіальної громади сприятиме зменшенню впливу таких слабких сторін регіону як низька диверсифікація промисловості, технологічна відсталість промисловості, у т.ч. висока енергоємність, а також зменшити відтік трудових ресурсів за межі громади та збільшать рівень зайнятості.
- Процес децентралізації влади, проведення адмінреформи прогнозовано призведе до зростання бюджетної самостійності громади та зможе зменшити такі слабкі сторони як недостатній розвиток дорожньої, інженерної інфраструктури, високий ступінь зносу житлово-комунального господарства, недостатній рівень протипаводкового захисту.
- Покращення бізнес-клімату в Україні прогнозовано призведе до розвитку малого та середнього бізнесу в Носівській територіальній громаді, створення нових робочих місць та зупинки відтоку працездатного населення за межі ОТГ.

Ризики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз)

- Стійкий від'ємний природний приріст населення посилюється трудовою міграцією, що має тенденцію до збільшення. У результаті громада втрачає найпрацездатніші кадри, знекровлюється.

- Гальмування державою реформування місцевого самоврядування (досі немає нового закону про службу в органах місцевого самоврядування, відповідно - нової оплати праці) та її потяг до покладання нових повноважень, не забезпечених фінансово, призводить до відносно низького рівня зарплат в органах місцевого самоврядування, що послаблює їх конкурентоздатність.
- Надмірна вирубка навколишніх лісів, що посилює суховії, перевищення допустимої для місцевих доріг вантажності автоперевезень, непомірне використання хімікатів сільгоспдприємствами та поширення хвороб дерев погіршуватимуть кризовий стан комунальної інфраструктури – доріг місцевого значення, водопостачання та ін. складові.
- Гальмування державних рішень щодо реформи місцевого самоврядування, перекладання державою на громади нових повноважень без компенсації витрат перешкоджатимуть формуванню території громади.
- Пануюче серед потенційних інвесторів відчуття небезпеки через наближеність до кордону з Росією, політичний вплив на розподіл державної підтримки місцевого самоврядування, насамперед, дотацій та субвенцій, перекладання державою на громади нових повноважень без компенсації витрат гальмуватимуть розвиток громади.
- Припинення фінансування державою бюджетних організацій (ФАПи, школи), що не відповідають встановленим нормативам чисельності та перекладання державою на громади нових повноважень без компенсації витрат пригнічуватимуть здатність громади до оптимізації її закладів освіти.
- Наявність більш високооплачуваної роботи в досяжній близькості від громади та припинення фінансування державою бюджетних організацій (ФАПи, школи), що не відповідають встановленим нормативам чисельності, сприятимуть у подальшому зменшенню чисельності мешканців громади.
- Той самий фактор стримуватиме активність мешканців громади щодо можливості заснування власного бізнесу та їхнє бажання здобути для цього підтримку.
- Інші ризики є порівняно меншими, але варто звернути увагу на загрозу браку робочих місць, відсутність нових генеральних планів населених пунктів. Вони не є критичними, але суттєво впливають на якість життя, тобто на вирішальну складову розвитку

6. Сценарії розвитку Носівської громади

Носівська громада перейшла на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом з грудня 2016 р. Отже, фактично саме ця дата є точкою відліку її існування як соціально-економічної цілісності, а не лише з точки зору правової чи адміністративної (і то частково). Крім того, більшість статистичних даних є приблизними через відсутність у державній статистиці такої одиниці обліку як об'єднана територіальна громада (лише район чи окремий населений пункт). Тому повноцінне формування сценаріїв з точки зору впливу внутрішніх факторів розвитку є неможливим. До цього питання варто буде повернутися після виконання першого Плану заходів із реалізації Стратегії. Поки що наведені елементи відображають, насамперед, вплив на громаду зовнішніх факторів. Хоча не лише це.

Основними сценаріями розвитку є інерційний (песимістичний) та модернізаційний (реалістичний).

Інерційний сценарій розвитку

Інерційний сценарій базується на припущеннях, що баланс внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на громаду, як суспільне та соціально-економічне явище, залишається незмінним, система змінюється за попереднім алгоритмом, тобто за інерцією. Загалом, суспільно-економічний стан країни та регіону є або нейтральним, або таким, що не сприяє розвитку громади.

Базові припущення інерційного сценарію (національний рівень):

- на сході України триває латентний військовий конфлікт, що відволікає значні ресурси, але широкомасштабних військових дій немає;
- російські війська й надалі перебувають у прикордонних областях Росії та Білорусі, але далі демонстрації сили справа не йде;
- результати президентських та парламентських виборів погіршують умови реалізації реформи місцевого самоврядування, але через набуття незворотного характеру вона триває під власним тиском;
- ВВП України повільно зростає (біля 2% на рік), переважно за рахунок сфери сервісу (торгівлі); промисловість та сільське господарство надалі спадають, а інфляція балансує на межі;
- через стагнацію економіки України або дуже повільне її зростання збільшуються протестні настрої в суспільстві та інтенсифікуються пошуки винних;
- триває міжнародний тиск на державу України від її союзників, що стимулює запровадження нових регуляторних актів, які спрямовані на зменшення рівня корупції та покращення умови ведення бізнесу, втім відбувається це все вкрай повільно;
- Україна отримує лише частину із запланованої допомоги Європейського Союзу через постійні зриви у виконанні власних зобов'язань щодо реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС;
- зовнішньоторгівельне сальдо України залишається від'ємним на тлі

постійних проблем із отриманням чергового траншу кредиту від МВФ та інших міжнародних донорів, відповідно фінансовий стан держави є загрозливим;

- через непрозорість більшості процедур привабливість України для інвесторів із розвинутих країн залишається доволі низькою, водночас зростає інтерес третіх країн (наприклад, Туреччини), що активно розвиваються та стають більш адаптованими до українських умов;
- Українська держава виявляється неспроможною здійснити монетизацію пільг та субсидій, що призводить до збагачення одних та збідніння інших громадян України, росту паразитичних настроїв, що негативно впливає на соціальну та економічну активність населення;
- в цілому в країні зберігається динамічний баланс серед різних політичних сил та суспільних настроїв, який створює доволі неспокійне суспільне тіло, але країна уникає значних потрясінь.

Базові припущення інерційного сценарію - місцевий рівень:

- формуватиметься ідентичність громади, але головним критерієм самоідентифікації надалі залишатиметься населений пункт, село чи місто, тобто місце проживання мешканця громади;
- кілька сільських рад приєднується до Носівської громади, її територія та населення помітно збільшуються;
- частина працездатних мешканців громади поїде на заробітки за межі громади;
- туризм розвиватиметься інерційно в традиційних формах;
- водоймища на теренах громади надалі замулюватимуться, що стримуватиме розвиток сфери відпочинку;
- заклади освіти й надалі працюватимуть успішно, але їх випускники переважно залишатимуть громаду, як наслідок - кадровий голод загострюватиметься;
- триватиме концентрація виробництва в руках великих товаровиробників;
- нових сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів створити не вдасться, що призведе до витіснення з ринку дрібних товаровиробників, падіння рівня їх доходів;
- ресурси громади розподілятимуться в «ручному режимі» з огляду на короткотермінові потреби, довгострокового планування фактично запроваджено не буде, що призведе до нераціонального використання наявних можливостей та гальмування розвитку громади;
- наявна структура економіки не зазнає принципових змін, вона спиратиметься на сільське господарство та, частково на промисловість;
- держава виконуватиме свої зобов'язання щодо надання державної інфраструктурної субвенції, але її обсяги постійно зменшуватимуться;
- більшість коштів державного бюджету, що спрямовуються на розвиток, надалі розподілятимуться не через ДФРР, а в «ручному режимі» через субвенцію на соціально-економічний розвиток, громада зможе отримати незначну частину цього фінансування, це дозволить реалізувати кілька

- інфраструктурних проєктів, але жодної значної проблеми не буде розв'язано;
- через брак досвіду та навиків громада не зможе залучити значних коштів міжнародної технічної допомоги;
 - наявна структура комунальних організацій соціальної та гуманітарної сфер в цілому зберігатиметься;
 - дещо покращиться рівень надання адміністративних послуг;
 - покращиться рівень зв'язку (мобільний, Інтернет), крім віддалених мало чисельних сіл;
 - рівень громадянської конструктивної активності в обумовлених законодавством формах залишатиметься на низькому рівні;
 - рівень підприємницької активності не зміниться, надходження від такого роду діяльності незначно зростуть, але й надалі місцеві підприємці масово уникатимуть сплати податків та акцизів.

Результат інерційного сценарію:

- триватиме старіння населення, його помітне скорочення в селах, і місті відбуватимуться схожі процеси, але його чисельність триматиметься краще за рахунок переселення з сіл та незначної трудової міграції до Носівки;
- більшість мешканців громади майже не впливатиме на ухвалення її управлінських рішень, водночас протестні настрої серед них зростатимуть (у тому числі під впливом російської пропаганди та проросійських ЗМІ);
- доходи до бюджету громади від туризму та від пов'язаних із ним підприємств сервісу залишатимуться на низькому рівні та не становитимуть суттєвої частки власних надходжень;
- розвиток аграрної сфери дозволить залучити до сільськогосподарського обігу нові землі, але при цьому сільгосппереробка майже не розвиватиметься, а серед сільського населення надалі пануватиме самозайнятість;
- значних інфраструктурних проєктів на теренах громади не відбуватиметься, тільки локальні проєкти зможуть внести покращення;
- прагнення утримати наявну соціальну та гуманітарну інфраструктуру призводитиме до нераціонального використання бюджетних коштів;
- дрібні товаровиробники сільськогосподарської продукції не зможуть вчасно забезпечити дотримання вимог законодавства України про безпеку та якість харчових продуктів, а сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи створені не будуть, що негативно вплине на обсяги продукції та рівень доходів дрібних домогосподарств, сприятиме їхньому витісненню з ринку;
- більшість населення громади надалі розраховуватиме більше на соціальні виплати (зокрема, субсидії), ніж шукатиме собі роботу, причому інтерес до перекваліфікації залишатиметься низьким.

Модернізаційний сценарій розвитку

Модернізаційний сценарій розвитку базується на припущеннях, формуванні дуже сприятливих зовнішніх (міжнародних, національних) та внутрішніх (у громаді) факторів впливу. Тобто громада максимально скористається можливостями стрімкого розвитку країни.

Базові припущення модернізаційного сценарію (національний та регіональний рівень):

- держава Україна ухвалює та запроваджує рішення, у результаті реалізації яких долається системна корупція, її обсяги суттєво зменшаться на оперативному рівні, в цілому це призведе до суттєвого зростання доходів державного та місцевих бюджетів та коштів, якими оперує держава й громади для підтримки регіонального та місцевого розвитку;
- результати президентських та парламентських виборів дають новий поштовх до реформ в Україні - на галузевому, субрегіональному та регіональному рівнях;
- економіка України демонструватиме стійке зростання, що перевищуватиме 5% на рік, а інфляція не виходитиме за межі 10%;
- курс гривні залишатиметься в межах прогнозованого, а кількість вільних кредитних ресурсів зростатиме, відповідно ціна запозичень зменшуватиметься, а їхня доступність для бізнесу й громадян зростатиме;
- Україна вчасно та в повному обсязі виконуватиме свої зобов'язання перед партнерами (насамперед, ЄС та США), що призведе до збільшення обсягів фінансової допомоги та дешевих кредитів;
- кошти, що спрямовуються на регіональний економічний розвиток, розподілятимуться прозоро, на конкурсних засадах, через ДФРР;
- дедалі зростатиме економічний ефект від децентралізації та поживлення місцевої економічної активності, що позитивно вплине на рівень життя в країні в цілому;
- переважна більшість українських заробітчан у країнах ЄС повертатиметься додому, де відтворюватиме нову виробничу культуру та ділові взаємини;
- на сході України запанує тиша, почнеться процес поступової реінтеграції окупованих територій, але триватиме він довго, тому в перші роки не вимагатиме значних капіталовкладень з боку України;
- українській державі вдасться монетизувати пільги та навести лад у наданні соціальної допомоги, що дозволить перерозподілити наявні ресурси та використовувати їх ефективніше;
- українська держава зможе забезпечити належний контроль державного кордону та захист внутрішнього ринку від контрабанди;
- Чернігівська область демонструватиме темпи розвитку, що випереджатимуть середньоукраїнські показники та привертатимуть додатковий інтерес потенційних інвесторів;
- в області запроваджується конкурс проектів місцевого розвитку, таким

чином частина коштів обласного бюджету розподілятиметься між громадами на конкурсних засадах (на основі дольової участі).

Базові припущення модернізаційного сценарію - місцевий рівень:

- буде сформовано локальну ідентичність громади як територіальної спільноти зі спільними інтересами;
- громада інвентаризує всі свої наявні ресурси, запровадить довгострокове планування та зможе ними ефективно управляти, до того ж суттєво збільшить обсяг власних надходжень;
- громаді вдасться залучити та втримати всіх кваліфікованих фахівців до виконанню ради;
- місцевий бізнес позитивно відреагує на зміни що відбуваються, збільшиться його ступінь довіри до самоврядної влади;
- громада матиме достатню інституційну спроможність аби постійно працювати над залученням зовнішніх джерел фінансування на конкурсних засадах;
- громада швидко реорганізує надання адміністративних та соціальних послуг, збільшить кількість комунальних послуг, розширить їх географію та підвищить якість;
- малі сільськогосподарські товаровиробники зможуть об'єднатися в сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, налагодити сертифікацію своєї продукції та формування товарних партій;
- будуть розроблені та поширені інвестиційні пропозиції громади;
- громада докладе чималих зусиль для збереження і використання об'єктів історико-культурної спадщини, розвитку туризму, його осучаснення;
- заклади соціальної та гуманітарної сфери будуть оптимізовані та модернізовані, їхня діяльність частково перепрофільована відповідно до поточних потреб та наявних викликів;
- довіра стане визначальною для ділового клімату в громаді, що сприятиме поширенню та урізноманітненню підприємницької діяльності.

Результат модернізаційного сценарію:

- збільшується громадянська активність мешканців громади, вони разом відстоюють її інтереси та працюють на користь ОТГ через місцеві ініціативи та інші форми;
- більший ступінь довіри до місцевої влади дозволить зменшити «тінізацію» економіки та збільшити податкові надходження до бюджету громади;
- туризм та сфера розваг приносять суттєві надходження до бюджету громади, а їхнє сполучення справить помітний синергетичний ефект на економіку територіальної спільноти;
- зростає рівень доходів населення, відповідно надходження до місцевого бюджету;
- підвищується ділова активність, на терени громади заходять інвестори, реалізуються стратегічні для Носівської громади бізнес-проекти;
- кожного року громада залучає значні зовнішні ресурси для свого розвитку як

- з державного бюджету України, так і міжнародної технічної допомоги;
- дрібним товаровиробникам вдається відстоювати своє місце на ринку продовольчих товарів, що призводить до зростання зайнятості та доходів місцевого населення;
 - нові ресурсні можливості дозволяють громаді значно покращити стан своєї інфраструктури та рівень послуг, що надаються;
 - громада втримує благополучну екологічну ситуацію;
 - доля витрат на утримання закладів соціальної та гуманітарної сфери в бюджеті громади зменшується, а відсоток коштів, що спрямовується на проекти з економічним ефектом, збільшується;
 - на сформованому в громаді сучасному спортивному комплексі та спортивних майданчиках проводяться великі регіональні, національні та міжнародні змагання, масовий спорт та здоровий спосіб життя стають модними;
 - життя в громаді стає комфортним та привабливим, а демографічна ситуація вирівнюється.

III. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ, ЦІЛІ РОЗВИТКУ ТА ЗАВДАННЯ

1. Стратегічне бачення розвитку громади

Носівська територіальна громада – самодостатня спільнота, що розташована у південно-західній частині Чернігівської області, яка спирається на агровиробництво та переробну промисловість, а також лісове господарство, раціональне використання ресурсів для нинішніх та майбутніх поколінь. Громада зі сприятливими умовами для розвитку малого та середнього бізнесу, залучення інвестицій, відкрита для зовнішнього світу та нових можливостей. Комфортна та безпечна для життя, відпочинку й бізнесу, екологічно приваблива, з якісною медициною, освітою та культурою, згуртована спортивна громада.

Бачення сформульовано не академічним шляхом, а за допомогою участі активних мешканців громади та зацікавлених сторін, що брали участь у розробці Стратегії. Формулювання бачення проходило в кілька етапів. Йому передувало проведення SWOT-аналізу, але для кращого розуміння стану справ

та його конкретизації робочій групі було запропоновано визначити ключові проблеми Носівської громади. На підставі проведеного узагальнення проблем, їх систематизації та запропонованих шляхів розв'язання було ідентифіковано пріоритетні для Носівської громади сфери. Члени робочої групи визна-

чали наслідки для кожної з виявлених проблем.

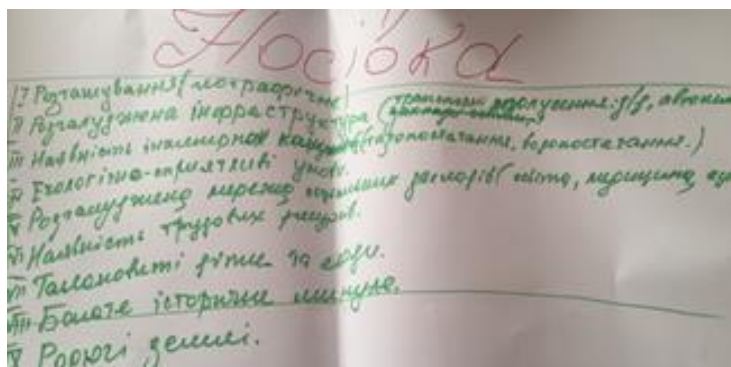
Члени робочої групи сформулювали та обговорили стратегічне бачення, використовуючи для цього згадані компоненти: результати SWOT-аналізу, виявлені проблеми, цінності та прагнення мешканців громади, а також дані проведеного дослідження якості життя серед мешканців громади.

Наявне формулювання бачення оптимально враховує нинішній стан Носівської громади, відштовхується від наявних проблем та водночас пропонує позитивний варіант її розвитку. Кожна теза в баченні означає, що нині цієї складової бракує, але мешканці громади прагнуть змінити ситуацію, а саме: захистити довкілля від негативних впливів, залучити інвестиції, модернізувати інфраструктуру, гарантувати безпеку мешканцям громади та її гостям. Зрештою, на думку розробників, це призведе до зміни якості життя на краще.

Спільнота зі зростанням рівня причетності кожного жителя до розвитку успішної, багатой, конкурентоспроможної громади та досягнення європейських цінностей і покращення якості життя.

Екологічно чистий край з розвиненим туризмом та високою культурною освіченістю його мешканців, затишна та естетична база для комфортного життя як кожного мешканця, так і гостя громади.

Крім того, у баченні стисло відображені всі чотири стратегічні цілі, а також і оперативні цілі. Таким чином, бачення стало реальним концентрованим виразом усього змісту Стратегії.

2. Цілі розвитку – стратегічні та оперативні. Завдання

Реалізація бачення Носівської територіальної громади вимагає відповідної підготовки. З метою реалізації комплексного підходу до планування було проаналізовано ефекти, які вдалося досягнути в попередній період розвитку. У результаті проведених із робочою групою та представниками зацікавлених сторін аналізу та дискусії були сформульовані стратегічні та оперативні цілі. В основі запропонованих цілей – результати, отримані завдяки SWOT-матриці, та аналіз виявлених проблем громади. Останні робоча група спробувала переформулювати на завдання. У процесі роботи з'ясувалося, що так можна зробити лише стосовно частини проблем. Інші вимагали значно ширшого підходу, тому стали основою для операційних цілей.

В цілому структура стратегічних та оперативних цілей виглядає так:

Стратегічні цілі			
1. Висока якість надання суспільних послуг, зростання мобільності та соціальної активності	2. Створення комфортних умов для проживання громадян	3. Створення сприятливих умов для розвитку економіки, залучення інвестицій	4. Чисте і здорове навколишнє середовище, якісне дозвілля
Оперативні цілі			
1.1. Забезпечення доступу до якісної освіти	2.1. Розвиток інфраструктури та мережі вуличного освітлення в населених пунктах громади	3.1. Ефективне планування територіального розвитку	4.1. Покращення екологічної безпеки
1.2. Сформулювати висококваліфікований учительський колектив, який зможе надавати освітні послуги високої	2.2. Підвищення якості надання населенню житлово-комунальних послуг	3.2. Створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу	4.2. Ефективне використання природних ресурсів та збереження довкілля

якості			
1.3. Розвиток спортивної інфраструктури та залучення мешканців громади до масового спорту		3.3. Розвиток туристичної та відпочинкової привабливості громади	
1.4. Забезпечення культурних потреб населення			

Успішне досягнення цілей пов'язується з підготовкою та реалізацією відповідного їм набору завдань. Завдання до операційних цілей почали формуватися на основі виявлених проблем громади – тієї частини, яка на думку робочої групи, є достатньо вузькою, аби становити зміст саме завдання, а не операційної цілі. Таким чином було сформовано перелік проектних ідей і технічних завдань до них.

Як з'ясувалося під час обговорення, щодо частини завдань були висловлені сумніви з огляду на реалістичність їхнього виконання та доцільність витрачання зусиль за відповідними напрямками в принципі. Тому під час засідання робочої групи із загального переліку були виключені кілька завдань, інші завдання зазнали редакційних правок та місця свого розташування, але в структурі залишилися.

Отже, обговорення, що мало на меті збір проектних ідей, вплинуло на перелік завдань, їхнє розташування в структурі цілей та формулювання. В цілому співвідношення стратегічних та оперативних цілей із завданнями виглядає так:

Стратегічні, оперативні цілі та завдання Носівської територіальної громади

Стратегічна ціль	Оперативна ціль	Завдання	
1.Висока якість надання суспільних послуг, зростання мобільності та соціальної активності	1.1. Забезпечення доступу до якісної освіти	1.1.1. Створення в громаді опорних закладів освіти	
		1.1.2. Оновлення матеріально-технічного забезпечення освітніх закладів	
		1.1.3. Створення умов для охоплення дітей дошкільною освітою	
	1.2. Створення умов для формування висококваліфікованого педагогічного колективу	1.2.1. Створення єдиного інформаційного простору в системі освіти громади	
		1.2.2. Підвищення рівня професійних компетентностей педагогічних працівників	
	1.3. Розвиток спортивної інфраструктури та залучення мешканців громади до масового спорту	1.3.1. Модернізація стадіонів та створення нових спортивних майданчиків	
		1.3.2. Проведення капітальних ремонтів спортивних комплексів та залів	
		1.3.3. Сприяння створенню та підтримка діяльності спортивних об'єднань на теренах Носівської громади	
	1.4. Забезпечення потреб мешканців громади у сфері культури	1.4.1. Перетворення діючої бібліотеки на комфортні місця соціальної комунікації мешканців населених пунктів, розширення їхніх послуг	
		1.4.2. Створення умов для розвитку мешканців громади у сфері культури	
	2. Створення комфортних умов для проживання громадян	2.1. Розвиток інфраструктури та мережі вуличного освітлення в населених пунктах громади	2.1.1. Будівництво, ремонт та утримання доріг
			2.1.2. Поширення вуличного освітлення в населених пунктах громади
2.2. Підвищення якості надання населенню житлово-комунальних послуг		2.2.1. Підвищення ефективності функціонування підприємств – надавачів житлово-комунальних послуг	
		2.2.2. Модернізація системи водопостачання та водовідведення	
		2.2.3. Підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами	
3. Створення сприятливих умов для розвитку економіки, залучення інвестицій	3.1. Ефективне планування територіального розвитку	3.1.1. Розробка генеральних планів та зонінгу для населених пунктів громади, її просторового планування	
		3.1.2. Встановлення меж населених пунктів громади	
	3.2. Створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу	3.2.1. Розробка та просування інвестиційних пропозицій громади в Україні та за її межами	
		3.2.2. Сприяння розвитку бізнесу на теренах громади	
	3.3. Розвиток туристичної та відпочинкової привабливості	3.3.1. Інституційна та інформаційна підтримка розвитку туризму	
		3.3.2. Збереження та реставрація пам'яток історико-культурної спадщини	

	громади	
4. Чисте і здорове навколишнє середовище, якісне дозвілля	4.1 Покращення екологічної безпеки	4.1.1. Поліпшення збору та утилізації твердих побутових відходів
		4.1.2. Формування екологічної свідомості та екологічної культури громадян
	4.2. Ефективне використання природних ресурсів та збереження довкілля	4.2.1. Розчищення водоймищ на території громади
		4.2.2. Організація зелених зон та зон відпочинку

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1.ВИСОКА ЯКІСТЬ НАДАННЯ СУСПІЛЬНИХ ПОСЛУГ, ЗРОСТАННЯ МОБІЛЬНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ

Оперативна ціль 1.1. Забезпечення доступу до якісної освіти

Завдання 1.1.1. Створення опорних закладів освіти

Згідно з реформою галузі освіти передбачається, що в недалекому майбутньому середня освіта надаватиметься виключно в опорних школах. Уже найближчі роки не зможуть функціонувати кілька шкіл через відсутність достатньої кількості учнів або ж вони залишаться як школи I ступеня. У такому разі рішення про розвиток мережі опорних шкіл прийнятне для всіх задіяних сторін. Саме вони повинні забезпечити рівний доступ дітям до якісної освіти, до впровадження допрофільної підготовки і профільного навчання; повинні забезпечити всебічний розвиток особистості незалежно від місця їхнього проживання; раціональне й ефективне використання наявних ресурсів.

Завдання 1.1.2. Оновлення матеріально-технічного забезпечення освітніх закладів

У рамках цього завдання планується здійснити:

- Придбання шкільних автобусів для забезпечення безперебійного підвозу учнів до базових навчальних закладів;
- Проведення капітальних ремонтів та реконструкції приміщень у закладах освіти громади що дозволить зменшити витрати бюджетних коштів на енергоносії.

Завдання 1.1.3. Створення умов для дітей, що здобувають дошкільну освіту

Існуючі в Носівській громаді заклади дошкільної освіти лише частково задовольняють її потреби – місць не вистачає. Для вирішення цієї проблеми передбачається проведення реконструкції і переоснащення закладів дошкільної освіти.

Для забезпечення комфортних умов перебування дітей у дошкільних закладах необхідно придбати обладнання та оснащення, створити матеріальну базу дошкільного закладу, умови для фізичного розвитку дітей відповідно до сучасних освітніх вимог, покращити надання освітніх послуг мешканцям громади. Дошкільні заклади мають застарілу матеріально-технічну ігрову базу. Тому закупівля та встановлення ігрових комплексів забезпечить безпечні умови під час ігор на прогулянці та спонукатиме до активної рухової активності, що в свою чергу буде ефективно впливати на фізичний розвиток дітей дошкільного віку.

Оперативна ціль 1.2. Сформувати висококваліфікований учительський колектив, який зможе надавати освітні послуги високої якості

Завдання 1.2.1. Створення єдиного інформаційного простору в системі освіти

Для виконання цього завдання планується:

- Активне використання інформаційно-комунікативних технологій;
- Використання дистанційної форми взаємодії педагогів у віртуальній площині (вебінари, онлайн-наради, використання сервісів Google);
- Створення єдиного інформаційного освітнього простору в умовах НУШ.

Завдання 1.2.2. Підвищення рівня професійних компетентностей педагогічних працівників

Виконання завдання передбачає:

- Забезпечення можливостей для використання педагогами всіх моделей професійного розвитку (проходження курсів, стажування, участь у семінарах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах, онлайн-курсах, конференціях тощо);
- Здійснення методичного супроводу впровадження інновацій в освітньому процесі;
- Створення умов для підготовки методистів, які супроводжуватимуть усі етапи навчання, професійної діяльності та вдосконалення професійних компетентностей сучасних фахівців;
- Запровадження проєктних технологій у роботі закладів освіти, методичних об'єднань педагогів;
- Здійснення моніторингу ефективності впровадження інновацій в освітньому процесі;
- Організація методичної роботи з керівниками закладів освіти;
- Заохочення інноваційної діяльності педагогічних працівників.

Оперативна ціль 1.3. Розвиток спортивної інфраструктури та залучення мешканців громади до масового спорту

Завдання 1.3.1. Модернізація стадіонів та створення нових спортивних майданчиків

Здоровий спосіб життя є запорукою гармонійного розвитку особистості, фізичної та морально-вольової підготовки молоді та зміцнення здоров'я населення.

Важливе значення матиме будівництво багатофункціонального спортивного майданчика. Сучасний спортивний майданчик спонукатиме дітей більш активно займатись спортом, набувати навичок у процесі фізичної підготовки, сприятиме вдосконаленню природних рухів, вихованню відповідальності за себе, усвідомленому підходу до життя.

Завдання 1.3.2. Проведення капітальних ремонтів спортивних комплексів та залів

Виконання завдання сприяє задоволенню потреб мешканців громади, насамперед, дітей та молоді, у зміцненні здоров'я, фізичному й духовному розвитку, створенню бази для цілорічних тренувань та проведення командних змагань на місцевому рівні.

Виконання завдання передбачає:

- Реконструкцію спортивного залу Носівської ЗОШ I – III ст. №2;
- Капітальний ремонт комплексу будівлі КПНЗ "ДЮСШ" Носівської міської ради у м. Носівка із застосуванням заходів теплореновації (заміна вікон та дверей, утеплення фасаду, заміна даху).

Завдання 1.3.3. Сприяння створенню та підтримка діяльності спортивних об'єднань на теренах Носівської громади

Реалізація завдання покликана розширити можливості для здорового способу життя, а разом із тим сприяти інтеграції громади. Для цього передбачається провести капітальний ремонт 400-метрового легкоатлетичного стадіону (бігових доріжок, секторів) КПНЗ «ДЮСШ» Носівської міської ради, що є темою окремого проекту. Також планується підтримка громадської організації «ФЕДЕРАЦІЯ ФУТБОЛУ НОСІВСЬКОЇ ГРОМАДИ».

Реалізація завдання супроводжуватиметься інформаційними кампаніями, спрямованими на просування здорового способу життя.

Операційна ціль 1.4. Забезпечення культурних потреб населення

Завдання 1.4.1. Перетворення діючої бібліотеки на комфортні місця соціальної комунікації мешканців населених пунктів, розширення їхніх послуг

Загальна спрямованість модернізації діючої бібліотеки полягає у приведенні її у відповідність до потреб сучасного життя, цілеспрямованої орієнтації на задоволення культурних запитів жителів громади, рівного доступу громадян до бібліотечних послуг, наближення до європейських стандартів.

У Носівській ОТГ при Публічній бібліотеці (центральної у м. Носівка) діє відділ для дітей, що обслуговує дітей та підлітків Носівської громади. Водночас стан приміщення не дозволяє забезпечити необхідний температурний режим протягом холодної пори року, а оснащення закладу – надавати якісні бібліотечні та інші інформаційні послуги, що негативно відбивається на можливостях дітей та підлітків до особистісного розвитку.

Крім того, відсутня можливість доступу до приміщення бібліотеки людей з особливими потребами. Приміщення не відповідає належним санітарним нормам (відсутній водогін і туалет) та вимогам протипожежного захисту. Тому в рамках проекту передбачається модернізація приміщення з розширенням його функціонального призначення (за рахунок застосування сучасних інформаційних технологій).

Завдання 1.4.2. Створення умов для культурного розвитку населення

Послуги у сфері розваг та дозвілля для мешканців міста Носівка та громади, особливо для молоді, надаються не в повному обсязі, яке потребує сьогодення. Приміщення Носівського будинку культури, яке розташоване в центрі міста не має пристосованого приміщення з обладнанням для організації та проведення танцювальних вечорів відпочинку. Тому добудова до приміщення міського

будинку культури диско-залу, та оснащення його музичною та світло-сценічною апаратурою є необхідністю. Проект дасть змогу забрати неконтрольовану молодь з вулиці в спеціалізоване приміщення, пристосоване для активного відпочинку.

Також виконання цього завдання передбачає капітальний ремонт Володьководівичького будинку культури. Сам факт відсутності культурного осередку вимагає капітального ремонту приміщення, який не проводився понад 30 років. Тож ремонт будинку культури вкрай необхідний.

Водночас здійснюватимуться заходи зі збільшення комфортності перебування в закладах культури, особливо в зимовий період.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. ВИСОКА ЯКІСТЬ НАДАННЯ СУСПІЛЬНИХ ПОСЛУГ, ЗРОСТАННЯ МОБІЛЬНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ

Оперативна ціль 2.1. Розвиток інфраструктури та мережі вуличного освітлення в населених пунктах громади

Завдання 2.1.1. Будівництво, ремонт та утримання доріг

Своєчасне і якісне виконання робіт з утримання доріг забезпечує нормальні умови руху автотранспорту, знижує собівартість перевезень вантажів і пасажирів. Стан транспортної інфраструктури і дорожнього господарства впливає на ефективність роботи виробничого сектора, розвиток туристичної галузі та соціальної сфери. Отже проблеми утримання, ремонту та збереження доріг залишаються найактуальнішими для Носівської міської ради. Для реалізації цього завдання планується кілька проектів з ремонту доріг у населених пунктах громади.

Завдання 2.1.2. Поширення вуличного освітлення в населених пунктах громади

Відсутність нічного освітлення вулиць негативно впливає на рівень безпеки громадян, особливо на вулицях з інтенсивним рухом автомобільного транспорту та рухом вантажного транспорту й спеціальної техніки для сільськогосподарських підприємств. Також відсутність нічного освітлення негативно впливає і на рівень комфортності під час вечірнього та нічного пересування до робочих місць, закладів торгівлі, культури чи дозвілля, сприяє погіршенню криміногенної ситуації, що впливає як на фізичний, так і на психологічний стан громадян.

Для реалізації цього завдання передбачається реконструкція існуючих та будівництво нових мереж вуличного освітлення міста Носівка та населених пунктів Носівської територіальної громади.

Оперативна ціль 2.2. Підвищення якості надання населенню житлово-комунальних послуг

Завдання 2.2.1. Підвищення ефективності функціонування підприємств-надавачів житлово-комунальних послуг

Належне утримання житлового господарства є одним з найважливіших питань, які виникають перед органами місцевого самоврядування. На території громади

діють комунальні підприємства КП «Носівка – Комунальник», КП «Носівські теплові мережі» та КП «Носівське бюро технічної інвентаризації», які обслуговують населені пункти громади. Реалізація проектів спрямована на збільшення переліку послуг та підвищення їх якості. Для комунального підприємства буде закуплена нова спеціальна техніка та паливно-мастильний модуль.

Завдання 2.2.2. Модернізація системи водопостачання та водовідведення

Проблема посухи гостро постала для мешканців багатьох населених пунктів громади кілька років тому. У криницях і водоймах катастрофічно зменшується рівень води. Виходом із ситуації є проектування та будівництво артезіанської свердловини в м. Носівка. Даний проект дасть можливість надавати безперебійно питну воду населенню міста та розширити мережі водопостачання.

Реалізація даного завдання також передбачає проектування та будівництво локальних очисних споруд. Будівництво очисних споруд дасть можливість виконувати роботи по водовідведенню та запобіганню створення антисанітарних умов у місті. Замінити поля фільтрації на локальні очисні споруди.

Завдання 2.2.3. Підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами

Упровадження енергоефективних технологій дасть можливість знизити витрати та забезпечити більш комфортні умови проживання, підприємствам – підвищити конкурентоспроможність. Реалізація даного завдання передбачає впровадження енергоефективних заходів у будівлях бюджетної сфери; удосконалення обліку та контролю витрачання енергоресурсів; впровадження сучасних технологій для підвищення якості роботи мереж зовнішнього освітлення, оптимізація витрат енергоресурсів, підвищення ефективності їх використання.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ

Оперативна ціль 3.1. Покращення підприємницького клімату

Завдання 3.1.1. Розробка генеральних планів та зонінгу для населених пунктів громади, її просторового планування

Новий генеральний план, план із зонінгом має лише 1 населений пункт Носівської громади. Генеральний план по м. Носівка знаходиться на завершальному етапі розробки. Разом з ним розробляється зонінг.

Громада розпочне роботу зі створення відповідних документів для всіх населених пунктів, починаючи з найбільших, яка триватиме під час реалізації Стратегії. Потім громада перейде до просторового планування та кооперуватиметься в цьому питанні із сусідніми громадами.

Завдання 3.1.2. Встановлення меж населених пунктів громади

Існуючі межі не співпадають з генеральним планом населеного пункту м. Носівка, а це унеможливило ефективне використання та розпорядження цими землями для створення сприятливого середовища розвитку населеного пункту. У подальшому документація із встановлення меж населеного пункту послугує основою для проведення його нормативної грошової оцінки.

Оперативна ціль 3.2. Створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу

Завдання 3.2.1. Розробка та просування інвестиційних пропозицій громади в Україні та за її межами

Фактично нині світ необізнаний з інвестиційними можливостями Носівської громади. Тому для реалізації завдання передбачається:

- визначитися з пріоритетними напрямками видів економічної діяльності;
- розробити детальну процедуру купівлі- продажу комунального майна чи його оренди;
- визначити та оприлюднити перелік владних послуг і можливих преференцій для інвесторів;
- визначити території пріоритетного інвестиційного розвитку громади та їхню спеціалізацію;
- розробити кілька інвестиційних пропозицій, розмістити їх на сайті міської ради.

Завдання 3.2.2. Сприяння розвитку бізнесу на теренах громади

Нині в жодному закладі чи установі на теренах громади не вчать основам ведення власного бізнесу, що негативно впливає на його розвиток. Тому громада має намір ініціювати (з залученням Носівської районної філії Чернігівського обласного центру зайнятості та діючих підприємців) відкриття таких факультативних курсів, стимулювати до їх відвідування насамперед молодь.

Завдання 3.3.1. Інституційна та інформаційна підтримка розвитку туризму

Для реалізації цього завдання передбачається здійснити низку проєктів, які передбачають:

- створення туристичного суб-сайту Носівської громади (з наголосом на відпочинкових можливостях);
- розробку та встановлення туристичних вказівників на теренах громади, оснащених QR-кодами (об'єкти історико-культурної спадщини та рекреаційні);
- розробку та поширення туристичного довідника (туристичні об'єкти та місця відпочинку);
- заснування при публічній бібліотеці туристичного інформаційного центру;
- розробку та поширення листівок, буклетів, флаєрів (в тому числі електронних) про туристичні принади Носівської громади (відомі та не дуже);
- підготовку та поширення інформації про нові туристичні маршрути;
- створення промо-роликів про туристичні та рекреаційні можливості громади;
- організацію та проведення прес-турів.

Завдання 3.3.2. Збереження та реставрація пам'яток історико-культурної спадщини

У Носівській громаді на державному обліку перебуває 96 пам'яток культурної спадщини: 62 – археології (1 має статус національного значення), 31 - історії, 3-пам'яток монументального мистецтва.

Виконання завдання передбачає:

- проведення перевірки стану (інвентаризації) об'єктів культурної спадщини (археологічних, історичних), монументального мистецтва, архітектури та містобудування;
- швидке реагування на різноманітні загрози для стану об'єктів культурної спадщини;
- визначення найбільш цінних пам'яток для подальшого залучення їх до туристичних маршрутів, а також для забезпечення уніфікованого електронного обліку наявних об'єктів культурної спадщини;
- визначення площ, їх охоронних зон з подальшим занесенням до Державного реєстру нерухомих пам'яток України;
- визначення планувальних обмежень з урахуванням охоронних зон об'єктів культурної спадщини та вимог містобудівної документації на обласному та місцевому рівнях.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4. ЧИСТЕ І ЗДОРОВЕ НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ, ЯКІСНЕ ДОЗВІЛЛЯ

Оперативна ціль 4.1. Покращення екологічної безпеки

Завдання 4.1.1. Поліпшення збору та утилізації твердих побутових відходів

Ситуація у сфері поводження з побутовими відходами свідчить, що система збирання та транспортування відходів у громаді потребує уваги. Йдеться про розв'язання типової проблеми, що справляє помітний негативний вплив на стан

навколишнього середовища та привабливість території. Передбачається створення умов, що сприятимуть забезпеченню повного перевезення, знешкодженню та захороненню відходів, обмеженню їхнього шкідливого впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людини, зменшенню кількості стихійних сміттєзвалищ.

Для виконання цього завдання планується будівництво полігону для складування твердих побутових відходів у Носівській громаді.

Завдання 4.1.2. Формування екологічної свідомості та екологічної культури громадян

Одним із важливих напрямків роботи громади є створення умов для забезпечення екологічної безпеки, охорони навколишнього природного середовища та поліпшення його стану, реалізації ефективної природоохоронної політики на місцевому рівні. Виконання даного завдання передбачає проведення інформаційно-просвітницької роботи щодо збереження та охорони довкілля, поширення екологічних знань і популяризації бережливого ставлення до навколишнього природного середовища серед учнівської та студентської молоді.

Оперативна ціль 4.2. Покращення екологічної безпеки

Завдання 4.2.1. Розчищення водоймищ на території громади

Замулення та обміління спостерігається на всіх водоймах, розташованих у межах громади. Роботи по реконструкції руслового ставка на річці Носівочка на даний час вже тривають, а річка Новий Потік знаходиться в незадовільному стані: замулена, заростає болотно – чагарниковою рослинністю. Реалізація проекту передбачає реконструкцію річки з метою покращення її санітарно - екологічного стану, приведення її у відповідний естетичний вигляд та створення в подальшому належних умов для відпочинку місцевих жителів та жителів громади.

Завдання 4.2.2. Організація зелених зон та зон відпочинку

Нинішні місця відпочинку облаштованими можна вважати умовно. Крім того, існуючі місця відпочинку біля водойм, приваблюють своїми краєвидами, але не рівнем сервісу. Як наслідок, ними користуються переважно місцеві мешканці. Однак за умови облаштування та впорядкування, створення умов для відпочинку ці громадські місця здатні привернути увагу відвідувачів громади, насамперед, для літнього відпочинку. Тому передбачається проведення низки відповідних робіт.

3. Індикатори продуктів та результатів реалізації Стратегії

Таблиця: «Індикатори»

Стратегічна ціль 1: Висока якість надання суспільних послуг, зростання мобільності та соціальної активності

Результат (продукт)	Початкова вартість індикатора	Індикатор результату	Цільова вартість індикатора
Оперативна ціль 1.1. Забезпечення доступу до якісної освіти			
1.1.1. Створені та працюючі опорні освітні заклади	1	Кількість опорних закладів освіти на теренах громади	3
	13	% учнів від загальної чисельності, які навчаються в опорних закладах освіти	72
1.1.2. Матеріально-технічна база закладів освіти дозволяє надавати якісні освітні послуги	20	% забезпечення аудиторій технікою та обладнанням відповідно до нормативів МОН	50
1.1.3. Стан закладів дошкільної освіти та їхня кількість в цілому, задовольняють потреби мешканців громади	1	Кількість капітально відремонтованих дитячих садочків	3
	48	% дітей дошкільного віку, які відвідують заклади дошкільної освіти громади	60
Оперативна ціль 1.2. Створення умов для формування та роботи висококваліфікованого педагогічного колективу			
1.2.1. Функціонуючий єдиний інформаційний простір закладів освіти громади	20	% педагогічних кадрів, що використовують дистанційні інформаційні засоби комунікації з учнями	60
	30	% учнів, задіяних до віртуальних освітніх інформаційних платформ громади	55
1.2.2. Рівень професійної компетентності педагогічних працівників дозволяє надавати якісні освітні послуги	17	% вчителів, які мають звання «старший вчитель» та «вчитель-методист»	20
	99	Кількість учнів – переможців та призерів предметних олімпіад	120
	6,46	Середній бал ЗНО випускників закладів середньої освіти громади	6,66

Результат (продукт)	Початкова вартість індикатора	Індикатор результату	Цільова вартість індикатора
Оперативна ціль 1.3. Розвиток спортивної інфраструктури та залучення мешканців громади до масового спорту			
1.3.1. Модернізовані стадіони та працюючі нові спортивні майданчики	0	Кількість реконструйованих стадіонів	1
	5	Кількість працюючих нових спортивних майданчиків	8
	3745	Чисельність мешканців громади, які регулярно відвідують її спортивні об'єкти	3900
1.3.2. Капітально відремонтовані спортивні комплекси та зали	1	Кількість капітально відремонтованих спортивних комплексів та залів	3
	3745	Чисельність мешканців громади, які регулярно відвідують спортивні комплекси та зали	3900
1.3.3. Працюючі на теренах громади спортивні товариства	200	Кількість мешканців громади, які залучені до спортивних товариств	250
	48	Кількість призових місць, отриманих спортсменами Носіської громади на змаганнях за її межами	55
Оперативна ціль 1.4. Забезпечення потреб мешканців громади у сфері культури			
1.4.1. Бібліотеки перетворені на комфортні місця соціальної комунікації, перелік послуг, що надається ними, збільшено	7141	Середньомісячна (протягом року) чисельність відвідувачів бібліотек громади	8500
	0	Кількість реконструйованих приміщень бібліотек	1
1.4.2. Потреби мешканців громад у послугах сфери культури будуть задоволені	25	Кількість послуг, що надаються у сфері культури	27
	122	Кількість проведених заходів (протягом року)	131
	8500	Чисельність мешканців громад, залучених у різних формах до культурно-мистецької діяльності	11000

Стратегічна ціль 2. Створення комфортних умов для проживання громадян

Індикатори продукту	Початкова вартість індикатора	Індикатор результату	Цільова вартість індикатора
Оперативна ціль 2.1. Розвиток інфраструктури та мережі вуличного освітлення в населених пунктах громади			
2.1.1. Відремонтовані та побудовані ділянки доріг	5	% доріг, вулиць та тротуарів, що відповідають сучасним технічним вимогам	15
2.1.2. Освітлені вулиці населених пунктів громади	10	Кількість населених пунктів, що освітлені	11
	1.4	Кількість встановлених освітлювальних приладів	1.9
Оперативна ціль 2.2. Підвищення якості надання населенню житлово-комунальних послуг			
2.2.1. Збільшення чисельності послуг ЖКГ, що надаються, та розширення чисельності їх користувачів	14.2	Обсяг комунальних послуг, що надається на теренах громади (в грн.) протягом року	17.4
	82	% домогосподарств громади, що отримали комунальні послуги протягом року	91
	44	Кількість доступних послуг ЖКГ	50
2.2.2. Модернізовані ділянки системи водопостачання та водовідведення	0	Протяжність (в км) модернізованих або нових водогонів та каналізації	25
	6208	Кількість діючих абонентів водопостачання та водовідведення	6640
2.2.3. Упровадження енергоефективних заходів у будівлях бюджетної сфери. Удосконалення обліку та контролю енергоресурсів	0	Розмір економії (%) енергоресурсів у будівлях бюджетної сфери	30

Стратегічна ціль 3. Створення сприятливих умов для розвитку економіки, залучення інвестицій

Індикатори продукту	Початкова вартість індикатора	Індикатор результату	Цільова вартість індикатора
Оперативна ціль 3.1. Ефективне планування територіального розвитку			
3.1.1. Нова містобудівна документація громади	1	Кількість розроблених та затверджених генеральних	8

Індикатори продукту	Початкова вартість індикатора	Індикатор результату	Цільова вартість індикатора
		планів населених пунктів із зонінгом	
	0	Розроблений та затверджений просторовий план громади	1
3.1.2. Межі населених пунктів встановлені	1	Кількість населених пунктів в яких встановлені межі	8
	17	Проведення нормативно-грошової оцінки землі населених пунктів громади	18
Оперативна ціль 3.2. Створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу			
3.2.1. Підготовка та поширення інвестиційних пропозицій громади	0	Кількість інвестиційних пропозицій	10
3.2.2. Організація навчання підприємництву, насамперед молоді	0	Кількість молоді, що пройшла спеціалізоване навчання та обізнані щодо нових способів ведення господарства	150
	634	Кількість ФОПів, зареєстрованих у громаді	900
Оперативна ціль 3.3. Розвиток туристичної та відпочинкової привабливості громади			
3.3.1 Розробка та створення туристичних маршрутів.	4	Туристичні маршрути	6
Підтримка сільського та зеленого туризму	120	Кількість туристів, які відвідали громаду	500
3.3.2. Відреставровані та впорядковані об'єкти історико-культурної спадщини	56,3	Обсяг проведених робіт у грошовому вимірі (тис.грн.)	339,0
	4	Кількість упорядкованих об'єктів	7

Стратегічна ціль 4. Чисте і здорове навколишнє середовище, якісне дозвілля

Індикатори продукту	Початкова вартість індикатора	Індикатор результату	Цільова вартість індикатора
Оперативна ціль 4.1. Покращення екологічної безпеки			
4.1.1. Працююча система збору, вивозу та утилізації сміття	60	% домогосподарств, що уклали угоди стосовно вивезення та утилізації ТВП	80
	0	% ТВП, що збирається та централізовано вивозиться на первинну утилізацію	20
4.1.2 Формування екологічної свідомості та екологічної	0	поширення екологічних знань і популяризація бережливого	14

Індикатори продукту	Початкова вартість індикатора	Індикатор результату	Цільова вартість індикатора
культури громади		ставлення до навколишнього природного середовища серед учнівської та молоді	
Оперативна ціль 4.2. Ефективне використання природних ресурсів та збереження довкілля			
4.2.1. Очищені від замулення водні об'єкти (з облаштованими зонами відпочинку)	0	Кількість очищених від замулення водойм	2
	0	Кількість облаштованих зон відпочинку біля водойм	3
4.2.2. Облаштовані зелені зони та зони відпочинку	0	Кількість реконструйованих та облаштованих з елементами дизайну «зелених» зон відпочинку	4
	0	Чисельність відвідувачів зон відпочинку на теренах громади протягом року	3500

4. Узгодження між стратегією розвитку громади та іншими стратегічними документами

Стратегія розвитку Носівської територіальної громади до 2027 року враховує основні положення Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» (затверджена Президентом України), узгоджується з Державною стратегією регіонального розвитку України на період до 2020 року (затверджена урядом України) та Стратегією розвитку Чернігівської області на період до 2020 року (затверджена обласною радою), відповідає планам їх реалізації та економічним, соціальним, екологічним, інфраструктурним, територіальним й іншим аспектам розвитку громади.

Узгодженість із Державною стратегією регіонального розвитку

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року (ДСРР-2020) включає три Стратегічні цілі:

1. Підвищення конкурентної спроможності регіонів.
2. Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток.
3. Ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку.

В усіх зазначених випадках спостерігається повне (понад 50% оперативних цілей) або часткове (менше 50% оперативних цілей) співпадіння зі змістом цілей Стратегії розвитку Носівської територіальної громади до 2027 року.

Узгодженість зі Стратегією розвитку Чернігівської області

Стратегія розвитку Чернігівської області на період до 2020 року (зі змінами) включає три Стратегічні цілі:

1. Розвиток людського потенціалу: «Людина – понад усе».
2. Підвищення конкурентноспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання: «Конкурентноспроможний регіон»
3. Розвиток сільських територій: «Регіон рівних можливостей».

Стратегія розвитку Чернігівської області на період до 2027 року включає п'ять Стратегічних цілей:

1. Розвиток людського потенціалу.
2. Комфортні та безпечні умови для життя
3. Підвищення конкурентноспроможності регіональної економіки.
4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності.
5. Посилення спроможності громадського суспільства.

Стратегія розвитку Носівської територіальної громади безпосередньо спирається на вимоги Стратегії розвитку Чернігівської області на період до 2020 та 2027 років, вона містить відповідні зазначеним документам цілі – стратегічні та оперативні, а також завдання, що передбачають спільні дії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування. Водночас Стратегія розвитку Носівської територіальної громади враховує її унікальність та

потреби в розвитку, отже містить власні цілі та завдання розвитку громади. Це наочно видно з таких таблиць:

Таблиця № 15. Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Носівської територіальної громади із цілями Стратегії розвитку Чернігівської області на період до 2020 р.

Стратегічні цілі (область)	Стратегічні цілі Носівської територіальної громади			
	1. Висока якість надання суспільних послуг, зростання мобільності та соціальної активності	2. Створення комфортних умов для проживання громадян	3. Створення умов для розвитку економіки, залучення інвестицій	4. Чисте і здорове навколишнє середовище, якісне дозвілля
1. Розвиток людського потенціалу: «Людина – понад усе»	X	X	X	X
2. Підвищення конкурентноспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання: «Конкурентно-спроможний регіон»	X	X	X	X
3. Розвиток сільських територій: «Регіон рівних можливостей»	X	X	X	X

Таблиця № 16. Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Носівської територіальної громади із цілями Стратегії розвитку Чернігівської області на період до 2027 р.

Стратегічні цілі (область)	Стратегічні цілі Носівської територіальної громади			
	1. Висока якість надання суспільних послуг, зростання мобільності та соціальної активності	2. Створення комфортних умов для проживання громадян	3. Створення сприятливих умов для розвитку економіки, залучення інвестицій	4. Чисте і здорове навколишнє середовище, якісне дозвілля
1. Розвиток людського потенціалу	X	X	X	X
2. Комфортні та безпечні умови для життя	X	X	X	X
3. Підвищення конкурентноспроможності регіональної економіки	X	X	X	X
4. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер економічної діяльності	X	X	X	X
5. Посилення спроможності громадського суспільства	X	X	X	X

Щодо оперативних цілей, то спостерігається співпадіння у понад 50% випадків між цілями Стратегії Носівської територіальної громади та Чернігівської області. В цілому співвідношення між ними відображено у таблицях:

Стратегічні, оперативні цілі та завдання

Оперативні цілі Стратегії Чернігівської області на період до 2020 року	Оперативні цілі Стратегії розвитку Носівської територіальної громади										
	1.1. Забезпечення доступу до якісної освіти	1.2. Сформувані високо-кваліфікований учительський колектив, який зможе надавати освітні послуги високої якості	1.3. Розвиток спортивної інфраструктури та залучення мешканців громади до масового спорту	1.4. Забезпечення потреб мешканців громади у сфері культури	2.1. Розвиток інфраструктури та мережі вуличного освітлення в населених пунктах громади	2.2. Підвищення якості надання населенню житлово-комунальних послуг	3.1. Ефективне планування територіального розвитку	3.2. Створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу	3.3. Розвиток туристичної та відпочинкової привабливості громади	4.1. Покращення екологічної безпеки	4.2. Ефективне використання природних ресурсів та збереження довкілля
1.1. Комплексний розвиток територіальних громад	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2. Захист і збереження територій						x		x			
1.3. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей		x	x	x							
1.4. Забезпечення умов для отримання якісної освіти	x	x	x	x	x	x	x		x		
1.5. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення	x	x	x	x	x			x			
2.1. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності			x	x	x		x	x	x	x	
2.2. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва			x		x	x	x	x	x	x	
2.3. Розвиток туризму	x	x	x	x	x	x		x	x	x	
3.1. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу					x		x	x		x	
3.2. Підвищення стандартів життя та рівня зайнятості в сільській місцевості					x	x			x	x	

Стратегічні, оперативні цілі та завдання

Оперативні цілі Стратегії Чернігівської області на період до 2027 року	Оперативні цілі Стратегії розвитку Носівської територіальної громади										
	1.1. Забезпечення доступу до якісної освіти	1.2. Створення умов для формування висококваліфікований учительський колектив, який зможе надавати освітні послуги високої якості	1.3. Розвиток спортивної інфраструктури та залучення мешканців громади до масового спорту	1.4. Забезпечення потреб мешканців громади у сфері культури	2.1. Розвиток інфраструктури та мережі вуличного освітлення в населених пунктах громади	2.2. Підвищення якості надання населенню житлово-комунальних послуг	3.1. Ефективне планування територіального розвитку	3.2. Створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу	3.3. Розвиток туристичної та відпочинкової привабливості громади	4.1. Покращення екологічної безпеки	4.2. Ефективне використання природних ресурсів та збереження довкілля
1.1. Забезпечення умов для отримання якісної освіти	x	x	x	x	x	x	x		x	x	
1.2. Створення умов для підтримки та формування здорового населення			x								
1.3. Розвиток сфери культури і мистецтва та збереження історико-культурної спадщини			x	x	x			x			
1.4. Забезпечення соціального захисту населення та гендерної рівності						x	x			x	
1.5. Підвищення якості та конкурентноспроможності людських ресурсів						x	x			x	
2.1. Розвиток транспортно-логістичної інфраструктури та задіяння транзитного потенціалу області					x		x	x		x	
2.2. Ефективне планування територіального розвитку						x	x			x	
2.3. Підвищення якості надання населенню житлово-комунальних послуг					x	x	x		x		
2.4. Енергозбереження, розвиток відновлювальної енергетики	x										
2.5. Захист екосистем і збереження довкілля на засадах сталого розвитку					x	x	x	x	x		
3.1. Реалізація регіонального інвестиційного потенціалу, нарощення обсягів інвестиційних надходжень							x	x	x	x	

3.2. Сталий розвиток агропромислового комплексу					x		x	x			x
3.3. Розвиток високотехнологічного промислового виробництва					x		x	x			x
3.4. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва					x	x	x	x		x	x
3.5. Розвиток та розширення міжнародного економічного співробітництва							x	x			
3.6. Підвищення ефективності використання рекреаційних ресурсів області					x	x	x			x	x
4.1. Нарощування виробництва якісної сільгоспсировини та розвиток її поглибленої переробки											x
4.2. Розвиток «зелених» технологій									x	x	
4.3. Розвиток інформаційних, інформаційно-комунікаційних технологій та їх упровадження в різних сферах життєдіяльності і виробництва											
5.1. Підвищення ефективності діяльності інститутів громадянського суспільства	x										
5.2. Покращення доступу громадськості до інформації								x			

Узгодженість із іншими планами розвитку Носівської територіальної громади

Основним короткостроковим документом громади є План (Програма) соціально-економічного розвитку, котрий був затверджений рішенням 30 сесії Носівської міської ради 7 скликання від 12 грудня 2017 року. Ця Програма (План) так само спирається на План заходів з реалізації у 2018–2020 рр. Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року, затверджений рішенням Чернігівської обласної ради від 7 грудня 2017 року №7-11/VII та на Державну стратегію регіонального розвитку України. Втім, бачення є ширшим.

Так само близькими є стратегічні цілі Стратегії та пріоритетні напрями, визначені Програмою (Планом) соціально-економічного розвитку Носівської об'єднаної територіальної громади на 2020 рік:

Таблиця № 17.

Узгодженість стратегічних цілей стратегії розвитку Носівської територіальної громади з напрямками, визначеними Програмою (Планом) її соціально-економічного розвитку на 2020 р.

Стратегічні цілі Носівської ОТГ	Цілі (напрями) Програми (Плану) соціального-економічного розвитку Носівської міської ради на 2020 рік		
1. Висока якість надання суспільних послуг, зростання мобільності та соціальної активності	x	x	x
2. Створення комфортних умов для прожиття громадян	x	x	x
3. Створення сприятливих умов для розвитку економіки, залучення інвестицій	x	x	x
4. Чисте і здорове навколишнє середовище, якісне довкілля	x	x	x

Співпадіння стратегічних пріоритетних цілей Програми та Стратегії каже про попередньо правильно вибраний вектор розвитку, сумісність обох документів.

Також, у Носівській громаді діє ряд галузевих програм, а саме:

Таблиця № 18.

Відповідність між завданнями Стратегії громади та її галузевими програмами

№	Назва програми	Рішення сесії міської ради	Відповідність
1.	Про Цільову соціальну програму розвитку цивільного захисту території Носівської міської ради на 2017–2020 роки	Рішення Носівської міської ради від 12.01.2017 року	X
2.	Про програму висвітлення діяльності Носівської міської ради у місцевих засобах масової інформації на 2017–	Рішення Носівської міської ради від	X

	2020 роки	09.02.2017 року (зі змінами)	
3.	Про Програму національно-патріотичного виховання на 2017–2020 р.р.	Рішення Носівської міської ради від 06.04.2017 року (зі змінами)	X
4.	Про Програму «Молодь Носівщини» на 2017–2020 р.р.	Рішення Носівської міської ради від 06.04.2017 року	X
5.	Про Програму оздоровлення та відпочинку дітей Носівської об'єднаної територіальної громади на 2017–2020 роки	Рішення Носівської міської ради від 19.05.2017 року	X
6.	Про Програму оздоровлення та відпочинку дітей Носівської об'єднаної територіальної громади на 2017–2020 роки	Рішення Носівської міської ради від 19.05.2017 року	X
7.	Програма забезпечення інвалідів, дітей-інвалідів технічними засобами для використання в побутових умовах на 2017–2020 роки	Рішення Носівської міської ради від 14.07.2017 року	X
8.	Програма розвитку фізичної культури та спорту на 2017–2020 роки.	Рішення Носівської міської ради від 10.08.2017 року	X
9.	Програма «Шкільний автобус»	Рішення Носівської міської ради від 10.08.2017 року (зі змінами)	X
10	Програма надання допомоги громадянам, які отримують програмний гемодіаліз на 2018–2020 роки	рішення 30 сесії міської ради від 16.11.2017 року №5/30/VII	X
11	Про Програму «Цукровий діабет» на 2018–2020 роки	рішення 30 сесії міської ради від 12.12.2017 року №7/30/VII	X
12	Про затвердження Програми забезпечення пожежної безпеки на території Носівської міської ради на 2018–2020 роки	рішення 33 сесії міської ради від 16.02.2018 року №11/33/VII	X
13	Програма попередження дитячої безпритульності та бездоглядності, розвитку сімейних форм виховання дітей - сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування на 2018–2020 роки	рішення 33 сесії міської ради від 16.02.2018 р. №6/33/VII	X
14	Програма охорони навколишнього природного середовища Носівської міської ради на 2018–2020 роки	рішення 34 сесії міської ради від 16.03.2018 р. №1/34/VII	X
15	Про Програму розвитку земельних відносин та охорони земель Носівської міської ради на 2018–2020 роки	рішення 35 сесії міської ради від 12.04.2018 року №1/35/VII	X
16	Про Програму боротьби з онкологічними захворюваннями на 2018–2020 роки	рішення 36 сесії міської ради від	X

		04.05.2018 року №2/36-I/VII	
17	Про Програму підвищення ефективності роботи КП «Носівка-Комунальник» Носівської міської ради на 2018–2022 роки	рішення 41 сесії міської ради від 17.08.2018 р. №3/41/VII	X
18	Про затвердження Програми розроблення (оновлення) містобудівної документації Носівської міської ради на 2018–2020 роки	рішення 45 сесії міської ради від 08.11.2018 р. №2/45/VII	X
19	Програма підтримки індивідуального житлового будівництва «Власний дім» на території Носівської об'єднаної громади на 2019–2020 роки	рішення 47 сесії міської ради від 14.12.2018 №26 /47/VII	X
20	Програма охорони культурної спадщини Носівської територіальної громади на 2019-2021 роки	рішення 49 сесії міської ради від 18.01.2019 р. №2/49/VII	
21	Програма «Безпечна громада» на 2019–2021 роки	рішення 56 сесії міської ради від 16.08.2019 р. №5/56/VII	X
22	Програма організації громадських робіт на території Носівської громади на 2020 рік	рішення 60 сесії міської ради від 15.11.2019 р. №6/60/VII	X
23	Програма по відшкодуванню витрат організаціям - постачальникам за комунальні послуги сім'ям військовослужбовців, які загинули при виконанні інтернаціонального обов'язку в Республіці Афганістан, при проведенні антитерористичної операції та проживають на території Носівської міської ради на 2019- 2020 роки	рішення 60 сесії міської ради від 15.11.2019 р. №8/60/VII	X
24	Програма надання соціальної матеріальної грошової допомоги мешканцям Носівської ОТГ на 2019- 2021 роки	рішення 60 сесії міської ради від 15.11.2019 р. №9/60/VII	X
25	Програма соціальної підтримки населення Носівської ОТГ «Турбота» на 2019–2020 роки	рішення 60 сесії міської ради від 15.11.2019 р. №10/60/VII	X
26	Програму фінансування витрат на надання пільг окремим категоріям громадян за послуги зв'язку на 2020 рік	рішення 60 сесії міської ради від 15.11.2019 р. №12/60/VII	X
27	Програма сприяння створенню ОСББ та підтримка будинків ОСББ на 2020–2021 роки	рішення 60 сесії міської ради від 15.11.2019 р. №14/60/VII	X

28	Про Програму організації робіт для осіб, на яких судом накладено адміністративне стягнення у вигляді виконання суспільно корисних робіт на 2020 рік	рішення 60 сесії міської ради від 15.11.2019 р. №15/60/VII	X
29	Програма утримання об'єктів та майна комунальної власності Носівської територіальної громади на 2020 рік	рішення 60 сесії міської ради від 15.11.2019 р. №16/60/VII	X
30	Програма діяльності громадської організації «Федерація футболу Носівської громади» на 2020 рік	рішення 61 сесії міської ради від 19.12.2019 р. №2/61/VII	X
31	Програми інформатизації Носівської міської ради на 2020 рік	рішення 61 сесії міської ради від 19.12.2019 р. №3/61/VII	X
32	Програма благоустрою на 2020 рік	рішення 61 сесії міської ради від 19.12.2019 р. №4/61/VII	X
33	Програми компенсації за перевезення окремих ільгових категорій громадян автомобільним транспортом на автобусних маршрутах загального користування на 2020 рік	рішення 61 сесії міської ради від 19.12.2019 р. №12/61/VII	X
34	Програма фінансового забезпечення компенсації пільгового проїзду окремих категорій громадян на залізничному транспорті приміського сполучення на 2020 рік	рішення 61 сесії міської ради від 19.12.2019 р. №13/61/VII	X
35	Програма безкоштовного забезпечення технічними засобами (підгузками) дітей з інвалідністю жителів Носівської громади на 2020 рік	рішення 61 сесії міської ради від 19.12.2019 р. №14/61/VII	X
36	Програма забезпечення відшкодування вартості проїзду педагогічних працівників до місця роботи та у зворотному напрямку на 2020 рік	рішення 61 сесії міської ради від 19.12.2019 р. №27/61/VII	X

Отже, Носівська міська рада керується більшістю галузевих програм, котрі наведені у вищезазначеній таблиці. Галузеві програми розроблені для реалізації до 2020 р. включно. Тому можна зробити висновок, що програми мають переважно тактичний характер для реалізації, без визначення стратегічного вектора розвитку та втілення з врахуванням бачення майбутнього.

Очевидно, що всі зазначені документи мають перехідний характер – відображають одночасно попередні та нові підходи до планування. Як такі вони є необхідною ланкою до запровадження в Носівській громаді довгострокового планування її розвитку.

IV Система впровадження та моніторингу, оцінка реалізації Стратегії та актуалізації її змісту

Ефективність упровадження Стратегії значною мірою залежатиме від наступної відповідальності та послідовності Носівської міської ради та її виконкому, наполегливості представників робочої групи та зацікавлених сторін, усіх небайдужих, хто матиме нагоду та бажання взяти участь у досягненні сформульованого бачення майбутнього територіальної громади. При цьому роль ініціатора, координатора впровадження, моніторингу та оцінки бере на себе сама громада через власні виборні органи.

Міський голова особисто та через призначених фахівців відповідає за формальну організацію, підготовку стратегії та її реалізацію. Мета його дій:

- створення сприятливого клімату навколо стратегії та пошук прихильників її реалізації;
- переказ настроїв та думок мешканців, різноманітних соціальних середовищ та груп інтересів, втручання в ситуації, коли необхідно внести зміни до стратегії.

Для забезпечення належного рівня відповідальності за впровадження стратегічного плану створюється система моніторингу його впровадження. Вона включає:

- комітет із управління впровадження Стратегії з застосуванням гендерного підходу та з врахуванням представництва людей із особливими потребами. Він включає представників органів місцевого самоврядування, бізнесу та громадськості, зокрема, фермерів, молоді, журналістів, пенсіонерів – так, аби були відображені інтереси різних соціальних груп. За окремим рішенням сесії міської ради ці функції можна покласти на одну з її комісій із залученням зазначених представників громадськості. Комітет відповідає за забезпечення актуальності та реалістичності стратегічних і операційних цілей та за їх досягнення, його засідання проводяться не рідше двох разів на рік, частіше за потребою;
- положення про систему моніторингу виконання Стратегії;
- систему індикаторів (результатів) виконання Стратегії (зміни «ландшафту»); індикатори відображають ефективність виконання конкретних завдань та засвідчують їх відповідність цілям Стратегії.

Моніторинг Стратегії здійснюється протягом усього періоду її провадження. Рух за стратегічними напрямками забезпечується виконанням завдань (проектів) за таким алгоритмом:

Моніторинг та оцінка здійснюються на основі систематичного збору інформації про стан реалізації запланованих завдань та цілей у ситуації, що змінюється. Збирання даних та систематичний їх аналіз має на меті оцінити:

- відповідність до визначеного часу реалізації;
- ступінь реалізації закладених у документі продуктів та, водночас, досягнутих таким чином результатів;
- запровадження змін до завдань у зв'язку зі змінами соціально-економічних умов.

Базову інформацію, що необхідна для визначення результатів виконання завдань, містить План заходів із реалізації Стратегії. Він приймається двічі:

- на чотири роки (2020–2023);
- на чотири роки (2024 – 2027).

Система індикаторів відображена у тексті Стратегії. Її зміст передбачає визначення очікуваних результатів, що мають якісний характер. Останні оцінюються за доступними джерелами інформації та шляхом соціологічних та експертних досліджень. Для цього в громаді запроваджується щорічне соціологічне дослідження якості життя на її теренах (орієнтовний час проведення – листопад). Експертні дослідження (певні впливові цільові групи – підприємці, учителі, фермери, молодь, пенсіонери та ін.) проводяться за потребою, як правило, у разі виникнення потреби внесення тих чи інших змін до тексту Стратегії.

Кількість індикаторів для оцінки досягнення цілей становить від 1 до 2. Для кожного показника визначені такі характеристики: показники результатів, значення індикатора, показники продукту, поточне значення індикатора.

Цикл зустрічей Комітету з управління впровадженням Стратегії – це робота принаймні двічі на рік:

- у березні або квітні під час оцінки реалізації Стратегії за попередній рік;
- у серпні або вересні під час збирання нових пропозицій щодо проектів реалізації Стратегії.

У результаті роботи Комітету напрацьовується аналітичний документ, що спирається на звітні матеріали, підготовлені відповідальними структурними підрозділами виконкому (через визначеного рішенням міського голови координатора). Для цього використовуватиметься стандартна форма звіту.

Основний принцип оновлення Стратегії – діяльність відповідно до процесів першої редакції документа, що підготовлена на основі широкої участі мешканців громади. Скажімо, жоден із видів діяльності, що має здійснюватися відповідно до зазначеної редакції, не може бути виключений з наступної.

Іншим важливим принципом є акцент на аналізі змін і стану реалізації Стратегії розвитку громади, також уміння робити висновки та вносити корективи. Це робить можливим упевненість у встановлених пріоритетах або в добре продуманих рішеннях, що спрямовані на зміни. Крім того, це тягне за собою усунення випадковості проєктів.

У роботі з підготовки Стратегії особлива увага зверталася на усвідомленні того, що щорічне узгодження з соціальними партнерами пріоритетів дозволяє представити пропозиції щодо проєктів від усіх бажаючих взяти участь у реалізації Стратегії. Участь соціальних партнерів дозволить враховувати під час внесення змін до Стратегії волю, ідеї та інтереси груп, які є представницькими для територіальної спільноти.

Кількість показників у Стратегії оптимізована аби не зменшувати можливості управління, але водночас мати можливості для об'єктивного оцінювання. Причому вони спираються на переважно місцеві джерела: дані досліджень, звіти виконкому, інформацію місцевих органів державної влади, територіальних органів центральних органів державної влади (насамперед, казначейської служби, податкової, Пенсійного фонду), звіти суб'єктів господарювання, матеріали в ЗМІ, Інтернет-ресурсах, зокрема, соціальних мережах. За можливості отримана інформація співставлятиметься з даними державної статистики. Це дає можливість порівнювати локальні показники громади із загальнодержавними та міжнародними. Разом із тим Стратегія передбачає появу власної, муніципальної статистики, яка за своєю методикою спиратиметься на кращі зразки земської статистики Чернігівщини.

Важливим індикатором є врахування в процесі розробки щорічного бюджету технічних завдань проєктів Стратегії, а також формування на основі Стратегії інвестиційних програм та проєктів регіонального й місцевого розвитку, зокрема, планів (програм) соціально-економічного розвитку та галузевих програм. Проєкти, включені до Стратегії відповідно до визначених завдань, користуватимуться пріоритетним правом на фінансування за рахунок бюджетних коштів. Зміни до Стратегії вноситимуться за результатами моніторингу її впровадження на основі запропонованих індикаторів. Процедура внесення змін сесією міської ради аналогічна процедурі ухвалення Стратегії. Моніторинг здійснюватиметься публічно – щорічно його результати оприлюднюватимуться на громадських слуханнях мешканців громади, висвітлюватимуться в медіа-ресурсах.

Засади оновлення Стратегії за щорічним циклом виглядатимуть так:

Засади оновлення Стратегії за щорічним циклом

ФАЗА I	ФАЗА II	ФАЗА III	ФАЗА IV
Оцінка стану соціально-економічного розвитку громади та реалізації Стратегії розвитку	Ідентифікація ключових проблем та ідентифікація пріоритетів	Збирання нових проєктних пропозицій, їх відбір та кваліфікація	Підготовка та ухвалення проєкту Плану заходів із реалізації Стратегії розвитку громади (2021 та 2023 рр.)
Доповідь, що описує актуальну ситуацію в економіці та соціальній сфері за всіма напрямками життя громади. Зазначення змін відносно попередньої редакції доповіді (попереднього року). Інформація про стан реалізації Стратегії та про зміни до переліку проєктних ідей, які необхідно внести	Оцінка реалізації Стратегії за попередній рік Оцінка даних, що впливають із доповіді: зазначення тенденцій та відхилень, SWOT-аналіз. Ідентифікація ключових проблем. Внесення змін до індикаторів реалізації Стратегії	Збирання нових проєктних пропозицій з реалізації Стратегії за спеціальними формулярами, що застосовуються в Стратегії. Оцінка, відбір і кваліфікація відповідності проєктів цілям Стратегії. Відбір проєктних пропозицій, що можуть бути внесені у вигляді технічних завдань до Стратегії. Оголошення списку зазначених проєктів	Опрацювання проєкту плану (програми) соціально-економічного розвитку (або змін до нього) на предмет внесення до нього заходів із реалізації Стратегії громади, представлення його для оцінки вибраним спільнотам. Презентація нового плану (програми) соціально-економічного розвитку для прийняття рішення міської ради
березень	квітень	серпень – вересень	листопад

